

2009 йил давомида Департаментнинг Тошкент вилояти бошкармаси ва унинг ҳудудий бўлимлари томонидан ўтказилган тадбирлар натижасида жами 508 та ҳуқуқбузарлик ҳолати аниқланиб, 447 та жиноят ва 103 та маъмурий иш қўзғатилди...

Чаласавод ўқитувчи каршисида директорнинг тили кисик экан. Боиси, олий маълумотга эга бўлмаган ҳисобчи, кутубхоначи каби техник ходимлар ўқитувчи вазифасига ишга қўйилганини мактабда ҳамма биларди.

Mustaqillik huquq demakdir

Ҳуқуқ

1997-йил 27-avgustdan chiqra boshlagan www.huquq-gazeta.uz

2010-йил 11-fevral, №06 (683)

Ифтихор

Назорат

Юксак эътироф ва эҳтиром рамзи

Президентимиз Ислам Каримов раҳнамолигида халқимиз, айниқса, ёшлар маънавиятини юксалтириш, уларни ҳар томонлама етук ва баркамол инсонлар этиб вояга етказиш, бой маънавий меросимизга, миллий анъана ва қадриятларимизга эҳтиром руҳида тарбиялаш масаласи давлатимиз сиёсатининг муҳим йўналишларидан бирини ташкил этади. Юртимизда буюк шоир ва мутафаккир бобомиз Алишер Навоий таваллудининг 569 йиллиги кенг нишонланаётган шу кунларда бу яна бир қарра ўзининг ёрқин ифодасини топпоқда.

Анъанага кўра 9 февраль кuni пойтахтимиздаги шоир номи билан аталувчи Ўзбекистон Миллий боғи эрта тонгданок ёзувчи ва шоирлар, олимлар, маданият ва санъат намояндалари, ўқитувчилар, маънавий тарбиячилари, талаба-ёшлар, вазирилик ва идоралар, жамоат ташкилотлари, юртимиздаги халқро ташкилотлар ва дипломатик корпурс вакиллари билан гавжум бўлди.

Ўзбекистон Қаҳрамони, халқ шоири Абдулла Орипов, навоийшунос олим, академик Азиз Қаюмов, Ўзбекистон халқ артисти Афзал Рафиқов Президентимиз Ислам Каримов раҳнамолигида ёрқин, адалатли ва фаро-

вон ҳаёт барпо этиш жараёнида Ватанимиз мустақиллигининг маънавий асосларини мустаҳкамлаш, ёшларни теран тафаккур, юксак маънавият соҳиблари этиб тарбиялаш юзасидан амалга оширилаётган кенг қўламли ишлар ўзининг юксак самараларини бераётганини таъкидлади.

Бу жиҳатлар улуг алломаларимиз, жумладан, Алишер Навоийнинг бой бадиий-илмий меросини асраб-авайлаш, атрофлича ўрганиш ва ундан навқирон авлодни она Ватанга муҳаббат, миллий истиқлол ғояларига садоқат, тарихимизга ҳурмат руҳида тарбиялашда кенг фойдаланиш борасида амалга оширилаётган эзгу ишларда яққол намоён бўлмоқда. Шоир асарларида тараннум этилган инсонпарварлик, бағрикенглик, саховат, меҳрмуруват ғоялари юртимизда баркамол авлодни вояга етказишда, ижтимоий адалат, бунёдкорлик, яратувчанлик соҳаларида эришилаётган улкан муваффақиятларда ўзининг ёрқин ифодасини топпоқда.

Туркменистоннинг мамлакатимиздаги Фавқулодда ва мухтор элчиси Султон Пирмуҳамедов Алишер Навоий ижоди асрлар оша инсониятни эзгулик, поклик, ҳамжиҳатлик, тинч-

лик, аҳиллик, камолот сари ундаб келадиганини таъкидлади. Шу боис унинг асарлари бутун башариятнинг, жумладан, туркман халқининг ҳам маънавий мулкига айланган. Улуғ шоирнинг асарлари жаҳон халқлари томонидан катта қизиқиш билан ўрганилмоқда, қўлаб хорижий тилларга таржима қилинмоқда, нашр этилмоқда.

Шоир ҳайкали пойга гуллар қўйилди.

Тадбирда Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси Х.Султонов, Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари А.Орипов, Тошкент шаҳар ҳокими А.Тўхтаев иштирок этди.

Шу кuni пойтахтимиздаги Шоирлар хиббонида мушоира бўлиб ўтди.

Алишер Навоийнинг ижодий меросига бағишланган маънавий-маърифий тадбирлар, навоийхонлик кечалари, мушоиралар, адабиёт ҳафталиклари, илмий анжуманлар Қорақалпоғистон Республикаси, барча вилоятлар, пойтахтимиздаги таълим масканларида, маънавият ва маърифат даргоҳларида, кутубхоналарда, маҳаллаларда давом этмоқда.

ЎЗА

(Давоми 5-бетда)

УЧИНЧИ ШАХС

УНИНГ ҲАРАКАТЛАРИ УЧУН ҚАРЗДОРНИНГ ЖАВОБГАРЛИГИ

Инсоният ҳаёти давом этиб борар экан, муайян ишни амалга ошириш давомида бошқалар билан ўзаро муносабатларга киришади. Бунда ўз навбатида, ҳар бир муносабатнинг изчиллиги ва ҳуқуқийлигини таъминлаш талаб этилади. Бундай ҳолатларда ҳар қандай жамиятнинг ахлоқ-одоб нормалари, қабул қилинган қонунлари ва турли соҳаларга йўналтирилган меъёрий ҳужжатлари амал қилади.

Бу каби муносабатлардан бири - фуқаролик муомаласи бўлиб, мамлакатимизда мазкур соҳа амалдаги Фуқаролик кодекси билан тартибга солинади. Фуқаролик ҳуқуқи муносабатлари асосан икки шахсининг ўзаро муомаласидан вужудга келса, гоҳида бу муомалага учинчи шахс ҳам алоқадор бўлиши мумкин. Жумладан,

учинчи шахсининг ҳаракатлари учун қарздорнинг жавобгарлиги фуқаролик ҳуқуқининг умумий асосларида мувофиқ юзага келади. Қарздор ўзини жавобгарликдан озод қилиш учун ўзининг ҳам, шунингдек учинчи шахсининг ҳам

зиммасига юклатилган бўлиши мумкин. Масалан Фуқаролик кодекси 241-моддасининг 2-қисмида "Агар мажбуриятни қарздорнинг шахсан ўзи ижро этишга мажбурияти қонун ҳужжатлари, шартнома ёки мажбуриятнинг

муҳиятидан аниқлашмаса, кредитор қарздор учун учинчи шахс томонидан тақлиф қилинган ижронини қабул қилиши шарт"лиги белгиланган.

Ушбу норма кредитор учун императив характерга эга. Учинчи шахс томонидан тақлиф қилинган ижронини кредитор албатта қабул

қилиб олиши керак. Қабул қилиб олинганлиги ҳақида қарздорга хабар қилиши ва бу ҳақда қарздор кредитордан талаб қилиши мумкин. Жумладан, Фуқаролик кодексининг 240-моддасига биноан ба-
жарилган мажбуриятни шахсан

қилиб олиши керак. Қабул қилиб олинганлиги ҳақида қарздорга хабар қилиши ва бу ҳақда қарздор кредитордан талаб қилиши мумкин. Жумладан, Фуқаролик кодексининг 240-моддасига биноан ба-
жарилган мажбуриятни шахсан

(Давоми 5-бетда)

Қонун ва шарҳ

бўлиб ҳисобланади. Бундай қонданнинг белгиланиши, айниқса, ҳозирги тадбиркорлик соҳасида ривожланган нақд пул ҳисобига амалга ошириладиган, вужудга келган мажбуриятларнинг бажарилаётганини исботлаш учун муҳим аҳамиятга эга.

Мажбуриятни бажаришни учинчи шахс зиммасига юклаш ҳақидаги қонда 1963 йил қабул қилинган Гражданилик кодексига ҳам назарда тутилган эди. Амалдаги кодексда ушбу қондаги қисман ўзгариш ва қўшимча кириштирилган билан сақлаб қолинди. Мажбуриятни учинчи шахс зиммасига юклаш фақат шартномадан келиб чиққан мажбуриятларга қисбатан қўлланилиши мумкинлиги назарда тутилди.

(Давоми 6-бетда)

Иқтисодий жиноятчилик ҳеч кимга фойда келтирмайди. Аксинча, қонунни четлаб ўтишга уринган айрим "тадбиркорлар"нинг жиноий жазога тортилиши билан яқун топади. Гуруч курмаксиз бўлмаганидек, айрим тадбиркорлар ўз фаолиятини яширин йўллар билан олиб боришни хуш кўришади. Сабаби, оддий: улар давлатга тўланадиган солиқларни ҳам ўз ҳаётида олиб қолишни истамади. Оқибатда эса...

Департаментнинг виллоят бошқармаси ва унинг ҳудудий бўлимлари томонидан иқтисодиёт, солиқ ҳамда валютага оид жиноятларга қарши курашиш самардорлигини янада ошириш борасида 2009 йил давомида тезкор-қидирув фаолияти имкониятларидан фойдаланган ҳолда муайян ишлар амалга оширилди.

Давлатга етказилган иқтисодий зарарларни аниқлаш ва ундириш,

Нарпай туман "Narpay Qurg'on tamirlash" МЧЖ раҳбари Хайрулло Абдалиев ва корхона бош ҳисобчиси Ҳасан Барноевлар солиқ ва бошқа мажбурий тўловларни қасддан яшириш мақсадида 2009 йил 9 ойлик

бошқаларга нисбатан жиноят иши қўзғатилди.

Шунингдек, ўлаштириш ва растрата йўли билан етказилган 1.1 млрд сўмлик аниқланган зарардан 73.7 млн. сўми ундирилган.

Солиқ тўловларни тўлашдан бўйин товлаш билан боғлиқ 73 та ҳолатда жиноят ишлари қўзғатилди.

Бошқарма ва ҳудудий бўлимлар томонидан ўтказилган тадбирлар натижасида қонунбузарлардан ноқонуний муомалага киритилган жами 533 млн. 878,6 минг сўмлик товар-моддий бойликлар олиб қўйилиб, шундан 18 та ҳолат бўйича 196,3 млн. сўмлик товарларни четдан ноқону-

лаб чиқариш, 15 ҳолатда сифатсиз ёғ ишлаб чиқариш, 27 та ҳолатда озиқ-овқат ва бошқа маҳсулотлар ишлаб чиқариш ҳолатлари аниқланган.

Ақсиз марказиз алкоғоли ва тамаки маҳсулотларини қонунга хилоф равишда ишлаб чиқариш ва муомалага киритилиши билан боғлиқ 35 та қонунбузарлик маълум бўлди.

Нақд пул айланмаларини янада қисқартириш борасида ўтказилган тадбирлар натижасида 104 та қонунбузилиш ҳолатлари аниқланиб, 103 та жиноят иши ва 1 та маъмурий иш юритилиб, жиноят ишлари бўйича 52 млрд. 885.1 млн. сўмлик ҳамда маъмурий ишлар бўйича 31,3 млн. сўмлик

чиси А.Тўраевларга нисбатан жиноят иши қўзғатилди.

2009 йил 21 декабр кўни Департаментнинг Каттакўргон шаҳар бўлимига Ш.Сафаров ариза билан мурожаат қилиб, ундан Каттакўргон шаҳар архитектура ва қурилиш бўлими архитектори А.Нурматов шаҳар ҳудудидан ер ажратиб бериш эвазига 5.000.000 сўм беришни талаб қилаётганили, олдидан 500.000 сўм беришни сўраётганилини кўрсатиб, унга нисбатан чора қўришни сўраган.

Мазкур ҳолат юзасидан ўтказилган тадбирда, Каттакўргон шаҳар архитектура ва қурилиш бўлими архитектори А.Нурматов Ш.Сафаровдан келишилган 5.000.000 сўмнинг 300.000 сўмини олдидан пора тариқасида олган вақтида тезкор гуруҳ томонидан ушланди. Мазкур ҳолат

ИҚТИСОДИЙ ЖИНОЯТЧИЛИККА ҚАРШИМИЗ

яширин иқтисодиётни фойда этиш, нақд пул маблағларининг банкдан ташқари ноқонуний айланишига чек қўйиш ва валюта муомаласи соҳасида содир этилган қонунбузилишларни аниқлаш борасида тезкор-қидирув ва таҳлилий ишларга алоҳида эътибор қаратилади. Қуйида ўтган йилги фаолиятимизнинг айрим жиҳатларига қисқача тўхталмоқчимиз.

Ўтган 2009 йилда ўтказилган 392 та тадбир натижасида иқтисодиёт, солиқ ва валютага оид қонунбузилиш ҳолатлари аниқланиб, 340 та жиноят ва 52 та маъмурий ишлар қўзғатилди.

Тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш борасида текширишлар анчагина қисқартирилган бўлса-да, бошқарма томонидан тезкор-таҳлилий фаолиятга алоҳида эътибор берилганлиги натижасида давлат бюджетига 36 млрд. 239,2 млн. сўм қўшимча солиқ ва молиявий жараимлар ҳисобланиб, 3 млрд. 382,2 млн. сўм маблағлар ундирилди.

яқуни бўйича ҳисоботларни туман ДСИга тақдим этишмаган. Шунингдек, корхона раҳбарлари ўтган давр мобайнида 857415,0 минг сўмлик қирим манбаси аниқ бўлмаган товар ва моддий бойликларни бошқа ҳўжа-лик юритувчи субъектларга сотиб, ноқонуний товар айланмасини амалга ошириб келишган.

Терговолди текширув ҳаракатлари давомида ОАТ "Турон банк" Навоий филиали "Ибн Сино минибанк" мансабдор шахслари туман ДСИ томонидан қўйилган инкасса топшириқномалар реестрини ижро этмасдан, қалбаки ҳўжажатлардан фойдаланиб, "Narpay Qurg'on tamirlash" МЧЖнинг бюджет олдидидаги 80000,0 сўм қарзининг ундирилишини таъминлашдан, жамият ҳисоб рақамига келиб тушган 36590,0 минг сўмини бошқа мақсадларга ишлатиб юборилишига йўл қўйишган.

Ҳолат юзасидан "Narpay Qurg'on tamirlash" МЧЖ раҳбари Х.Абдалиев, бош ҳисобчиси Х.Барноев ва

ний олиб қилиниши билан боғлиқ ҳўжубзарликлар аниқланди.

Валюта соҳасидида қонунбузилишларни аниқлаш ва баргараф этиш борасида 43 та қонунбузарлик аниқланиб, 21 та жиноят ва 22 та маъмурий иш қўзғатилди. Айбдорлардан ноқонуний равишда муомалага киритилган 47158 АҚШ доллари, 6625 евро, 34200 қозоқ тенгеси, 89 млн. Ўзбекистон сўми, 433510 Россия рубли ҳамда 900 минг сўмлик қаттиқ валюта ашёвий далил сифатида олиб қўйилди.

Давлат рўйхатидан ўтмасдан ноқонуний равишда маҳсулот ишлаб чиқариш фаолияти билан шуғулланмаётган 54 та яширин шехлар фаолияти фойда этиш, аниқланган ҳолатлар юзасидан 43 та жиноят иши ҳамда 11 та маъмурий ҳўжубзарликка оид ишлар қўзғатилди. Ҳўжубзарлардан 52,7 млн. сўмлик маҳсулотлар ашёвий далил сифатида олинди.

Шулардан, 12 ҳолатда ноқонуний равишда спиртли ичимликлар иш-

ноқонуний товар-пул айланмалари аниқланди.

Самарқанд туман "SABIXA-BEGIM SERVIS" шўба корхонаси 2009 йил 8 июлдан 7 ноябргача 1066639,8 минг сўм дебет ва 1067698,3 минг сўм кредит пул маблағлари айланмасини амалга оширган. Корхона 990892,3 минг сўмлик қурилиш материаллари сотиб олиб, шундан 1050475,9 минг сўмлик ишларни бажарган ҳамда 1 млн. 600 минг сўмга лицензияси транспорт хизматини кўрсатган экан. Шунингдек, корхона мансабдор шахслари 244000 минг сўмлик цемент ва 719000 минг сўмлик шифер маҳсулотларини нақд пулга сотиб, савдо қоидаларини бузган.

Мазкур ҳолат юзасидан корхона раҳбари Ю.Пўлатов ва бош ҳисоб-

юзасидан А.Нурматовга нисбатан жиноят иши қўзғатилди.

Ҳокимият, ҳўқуқни муҳофаза қилувчи ва назорат органлари ходимлари томонидан содир этилаётган жиноятлар ва коррупция ҳолатларини фойда этиш борасида 45 ҳолатда қонунбузилиш ҳолатлари аниқланиб, жиноят ишлари қўзғатилган.

Аҳолида иқтисодиёт, солиқ соҳасида содир этилган жиноятлар учун жазонинг муқаррарлиги тушунчасини шакллантириш ҳамда қонунларни тушуништириш фаолиятига ҳам жиддий эътибор қаратилиб, ҳўқуқ-тарғибот ишлари кўчатирилди. Ҳисобот даврида бошқарма ва унинг ҳудудий бўлимлари томонидан 2333 та ҳўқуқ-тарғибот тадбирлари ўтказилди.

М.ХОДЖАЕВ,

Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси ҳузуридаги СВОЖДЛКК Департаментининг Самарқанд виллоят бошқармаси бошлиғи

ХАТ ОРТИДА ИНСОН ТАҚДИРИ

"Бирорта ҳам мурожаат эътиборсиз қолмаслиги керак". Прокуратура органларининг ходимлари ўз фаолиятларида ана шундай талабга қатъий амал қилиб келади. Қолаверса, Ўзбекистон Республикасининг "Фуқароларнинг мурожаатлари тўғрисида"ги Қонунида ҳам фуқароларнинг ариза ва шикоятлари ўз муддатида ҳал этилиши лозимлиги белгилаб қўйилган. Эндиликда фуқароларимиз қонун билан қамролланган мурожаат этиш ҳўқуқидан самарали фойдаланмоқдалар. Кейинги йилларда прокуратура органларига улардан келиб тушаётган ариза ва шикоятлар сонининг ортиб бораётганлиги бу фикрни тасдиқлаб турибди.

Фуқаро бирор бир давлат идораси ёки ҳўқуқни муҳофаза қилиш органига мурожаат қилиб, қонуний ҳўқуқларининг ҳимоя қилинишига ишонч билдирад экан, бу даргоҳдан ноумид бўлиб чиқиб кетмаслиги керак.

Денов туманидаги "Мустақиллик" сувдан фойдаланувчилар уюшмаси "Минора" маҳалласида яшовчи фуқаро С.Шарипова ҳам ана шундай ишонч билан қўлга қалам олди. У собиқ турмуш ўртоғи М.Худойбердиев алимент пуллари тўламасдан келаётганлиги ҳақидаги ариза билан мурожаат этган эди. Кези келганда шўни таъкидлаш керакки, вояга етмаган фарзандлари учун алимент тўлашдан қочиб юрган оталар афеуски анча-мунча топилади. Шу тумандаги "Навбахор" маҳалласида яшовчи З.Абдужабборов, Бойсун тумани "Чор чинор" маҳалласидан И.Ибодуллоева ва Денов тумани "Оловуддин" маҳалласидан Д.Сафаровларнинг аризаларида ҳам шу муаммо қаламга олинган. Бу оналар вояга етмаган фарзандлари

боғлиқ ҳаракатларни ва қурилиш тўхтатиб туриш ҳақидаги ажрим ижроси таъминланмаётганлиги ҳақидаги аризасини 2009 йил 6 октябрь кўни Термиз шаҳар суд ижрочилари бўлимининг суд ижроси Азамат Бобонов иш юритувига қабул қилиб олади. Дарвоқе, бундан сал илгарироқ фуқаро Г.Раҳабованинг бир нафар фарзанди таъминоти учун собиқ турмуш ўртоғи И.Азимовдан алимент пуллари ундириб беришни сўраб ёзган аризаси ҳам А.Бобоновнинг қўлга келиб тушган эди. Суд ижросисини бу аризаларга қўй ҳам боқиб қўймаган кўринади. Виллоят прокуратураси томонидан 2009 йил декабр ойида Ўзбекистон Республикасининг "Фуқароларнинг мурожаатлари тўғрисида"ги Қонуни ижроси юзасидан Сурхондарё виллоят суд департаменти Термиз шаҳар суд ижрочилари бўлимида текшириш ўтказилганида А.Бобонов ҳар иккала ариза юзасидан бирор-бир текширув ҳаракатларини олиб бормасдан ўз ҳўлига ташлаб қўйганлиги аниқланди.

Текшириш натижасига кўра виллоят прокуратури томонидан Термиз шаҳар суд ижрочилари бўлими суд ижросисини А.Бобоновга нисбатан Ўзбекистон Республикаси МЖТКнинг 43-моддаси билан маъмурий жавобгарлик тўғрисида иш қўзғатилди. Қонунида кўрсатилган ҳўжубзарликни содир этган суд ижросисини суднинг қарори билан жарима жазосига тортиди.

Ҳар бир хат ортида инсон тақдири бор, деҳ бежиз айтилмайди. Шундай экан, мурожаатларга эътиборли бўлиш қонуннинг қатъий талабидир.

Фахриддин ХУШНАЗАРОВ, Сурхондарё виллоят прокуратураси бўлим бошлиғи

БАҒРИКЕНГЛИК НАМУНАСИ

Мамлакатимизда истиқлолнинг илк қулириданок амалга оширилаётган ислохотлардан қўзланган асосий мақсад, биринчи гада инсон манфаатларини рўбга чиқариш ҳисобланади. Шунингдек, инсонга бўлган ҳўрмат, бағрикенглик ва инсонийлик доимо эътиборда, бу қадриятлар юксак қадрланади.

Зеро, Юртбошимизнинг "Ислохот - ислохот учун эмас, аввало инсон учун, унинг манфаатлари учун" деган гаплари ҳаётга табиқ этилаётган ўзгаришларнинг марказида бўлиб келаётгани ҳам фикримизнинг яққол далилидир.

Шундай экан, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати томонидан 2009 йил 28 августда "Ўзбекистон Республикаси мустақиллиги эълон қилинганлигининг ўн саккиз йиллиги муносабати билан амнистия тўғрисида"ги Қарорини қабул қилинишини ҳам ана шундай инсонпарварлик тамойилларининг бир намунаси дейишимиз мумкин.

Шу маънода Қарорнинг ижроси юзасидан республикамиз ҳудудида жойлашган жазони ижро этиш колониялари ва манзил-колонияларида ҳам бир қатор ишлар амалга оширилмоқда.

Жумладан, Навоий виллояти ҳудудида 5 та жазони ижро этиш колониялари ва 1 та жазони ижро этиш манзил-колонияси мавжуд бўлиб, жорий йилнинг 13 декабрга қадар мазкур колонияларда жазо муддати ўтаётган жами 549 нафар маҳкумга "амнистия тўғрисида"ги Қарорни қўллаш юзасидан прокуратурага тақдимномалар киритилди.

Прокуратура томонидан мазкур тақдимномалар ўрганиб чиқилиб, судларга 548 нафар маҳкумга нисбатан амнистия актини қўллаш тўғрисида илтимосномалар киритилди. 1 таси рад этилди.

Жумладан, жиноят ишлари бўйича Тошкент шаҳар Учтепа туман судининг 2009 йил 26 январдаги ҳўки билан ЖЖНинг 267-моддаси 1-қисмига кўра уч йил муддатга озодликдан маҳрум қилиниб, ҳозирда тегишли колонияда жазо муддатини ўтаётган маҳкум И.М.га мазкур амнистия қарорининг 6-бандини қўллашни сўраб муассаса томонидан тақдимнома киритилган. Маҳкум И.М. муассаса тиббиёт бўлими томонидан ўтказилган тиббий кўрик натижасига кўра "Лимфоаденопатия" юқумли касаллигига чалинганлиги қайд этилганлиги сабабли унга нисбатан амнистия актини қўллашни сўраб киритилган тақдимнома рад этилди.

Судлар томонидан 548 нафар маҳкумга нисбатан киритилган тақдимномалар тўлиқ қаноатлантирилиб, 467 нафар маҳкум жазодан озод этилди. Шундан 81 нафар маҳкум манзил-колонияларига ўтказилди.

Халқимизда "Адашганининг айби йўқ, қайтиб йўлини топса" деган мақол бор. Шундай экан, амнистия илмтиёз эмас, балки адашганларнинг ўзларини ўнглаб олишлари учун бериладиган имконият, шу билан бирга бағрикенглик намунаси ҳамдир.

Шўхрат НАСУЛЛОЕВ,

Жазони ижро этиш жойларида қонунларга риоя этилиши устидан назорат бўйича Навоий прокуратури

Мамлакатимизда мустақилликнинг дастлабки йилларида қабул қилинган "Ёшларга оид давлат сиёсатининг асослари тўғрисида"ги Қонуни қабул қилинишининг ўзбек мамлакатимизда ёшлар масаласига алоҳида эътибор берилганлигидан далолат беради. Ушбу қонунга асосан ёшларга оид сиёсат Ўзбекистон Республикаси давлат фаолиятининг устувор йўналиши бўлиб, унинг мақсади ёшларнинг ижтимоий шаклланиши ва камол топиши, ижодий иқтидори жамият манфаатлари йўлида имкон борида тўла-тўқис рўёбга чиқиши учун ижтимоий, иқтисодий, ҳуқуқий, ташкилий жиҳатдан шарт-шароит яратиш ҳамда уларни кафолатлашдан иборат эканлиги мустақамланган.

Ўзбекистон Республикасининг 1991 йил 20 ноябрда қабул қилинган "Ёшларга оид давлат сиёсатининг асослари тўғрисида"ги Қонуни қабул қилинишининг ўзбек мамлакатимизда ёшлар масаласига алоҳида эътибор берилганлигидан далолат беради. Ушбу қонунга асосан ёшларга оид сиёсат Ўзбекистон Республикаси давлат фаолиятининг устувор йўналиши бўлиб, унинг мақсади ёшларнинг ижтимоий шаклланиши ва камол топиши, ижодий иқтидори жамият манфаатлари йўлида имкон борида тўла-тўқис рўёбга чиқиши учун ижтимоий, иқтисодий, ҳуқуқий, ташкилий жиҳатдан шарт-шароит яратиш ҳамда уларни кафолатлашдан иборат эканлиги мустақамланган.

ган "Ўзбекистон Республикасида ёшларга оид давлат сиёсатининг асослари тўғрисида"ги Қонуни 14 ёшдан 30 ёшгача бўлган фуқароларга тааллуқли ёшларга оид давлат сиёсатининг асосий негизини белгилаб беради.

"Бола ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида"ги Қонуннинг 4-моддасида бола ҳуқуқларини ҳимоя қилиш бўйича давлат сиёсатининг асосий йўналишлари мустақамланган.

"Ўзбекистон Республикасида ёшларга оид давлат сиёсатининг асослари тўғрисида"ги Қонун юқорида айтилганидек, 14 ёшдан 30 ёшгача бўлган фуқароларга тааллуқлиги ўз ифодасини топти.

"Бола ҳуқуқларининг кафолат-

шунингдек темир йўл ва ҳаво йўлларида ҳам ҳаракатланиш учун маълум имтиёзга эгалар. Аммо бугунги кунда ўқувчи, талабалар, вояга етмаганлар учун метрополитенда фойдаланиш учун имтиёз, яъни йўл ҳақи чипталари мавжуд эмас. Яъни бошланғич синф ўқувчиси ҳам катта ёшдагилар сингари бир хил қийматда пул тўлаб метрополитен хизматидан фойдаланиши мумкин.

1997 йил 25 апрелда қабул қилинган "Шаҳар йўловчилар транспорти тўғрисида"ги Қонуннинг 5-моддасига асосан, шаҳар йўловчилар транспорти турига автобуслар, трамвайлар, троллейбуслар қатори метрополитен ҳам киритилган.

бир кўриниши ҳисобланади.

Шунингдек "Ўзбекистон Республикасида ёшларга оид давлат сиёсатининг асослари тўғрисида"ги Қонуннинг 20-моддаси 2-қисмида "ушбу Қонуннинг барча давлат ва жамоат идоралари, корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар, мансабдор шахслар, шунингдек фуқаролар томонидан аниқ ва бир тахлитда ижро этилиши устидан олий назорат ўрнатиш Ўзбекистон Республикасининг Прокуратура қўрсатмасига юклатилади", деб белгиланган. Ваҳоланки, 2001 йил 29 августда қабул қилинган янги тахрирдаги "Прокуратура тўғрисида"ги Қонунда прокурор назорати объеклари қаторидан фуқаролар чиқарилди, шунингдек "Прокура-

БОЛАЛАР ВА ЁШЛАРГА ЭЪТИБОР — КЕЛАЖАККА ЭЪТИБОР

Президентимиз Ислам Каримов: "Ҳар қайси давлат, ҳар қайси миллат аввало ўз фарзандларини қиёфасида, униб-ўсиб келатган ёш авлод тимида шу халққа ҳос хусусият ва фазилатларини намояндалар, унинг азалий орзу-интиқлиларини рўёбга чиқариладиган буюк кучини кўради", деб таъкидлаган эдилар.

Мамлакатимиз Конституциясида бола ҳуқуқлари алоҳида эътибор қаратилган ва 1989 йил 20 ноябрда БМТ Бош Ассамблеясининг 44-сессиясида қабул қилинган "Бола ҳуқуқлари тўғрисида"ги Конвенциясининг моҳияти ва мақсадига тўлиқ мос келади. Ўзбекистон Республикаси мазкур Конвенцияни 1992 йил 9 декабрда ратификация қилган.

2008 йилнинг мамлакатимизда "Ёшлар йили", 2010 йил "Баркамол авлод йили" деб эълон қилиниши ҳам ёшларга берилатган эътиборнинг яққол ифодаси бўлади.

Юртимизда соғлом ва баркамол авлодини тарбиялаш, ёшларнинг ижодий ва интеллектуал салоҳиятини рўёбга чиқариш, мамлакатимиз йилгит-қизларини XXI аср талабаларига тўлиқ жавоб берадиган ҳар томонлама ривожланган шахслар этиб вояга етказиш учун зарур шарт-шароитлар ва имкониятларни яратиш борасида кенг кўламли, аниқ мақсадларга йўналтирилган

чора-тадбирларни амалга ошириш мақсадида, шунингдек, мазкур йил Ўзбекистон Республикасида "Баркамол авлод йили" деб эълон қилинганлиги муносабати билан 2010 йил 27 январда Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Баркамол авлод йили" давлат дастури тўғрисидаги қарори қабул қилинди. Қарорнинг 1-бандида болалар ва ёшларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилишга, уларни баркамол ривожлантиришнинг ҳуқуқий асосларини мустақамлашга қаратилган метёрий-ҳуқуқий базани тақомиллаштириш, амалдаги қонунчилик ҳамда метёрий ҳужжатларга замон талабларига мос ўзгартириш ва қўшимчалар қилиш вазифаси белгилаб қўйилган.

Бугунги кунда болалар ва ёшлар ҳуқуқларини янада кафолатлаш, уларнинг ижтимоий муҳофазасини тақомиллаштириш юзасидан айрим фикрларимизни билдирмоқчимиз.

Маълумки, 2008 йил 7 январда Ўзбекистон Республикасининг "Бола ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида"ги Қонуни қабул қилинди. Ушбу қонуннинг 3-моддасида бола - ўн саккиз ёшга тўлганга (вояга етгунга) қадар бўлган шахс тушунилиши назарда тутилган ҳамда бола ҳуқуқларининг кафолатлари мустақамланган.

Ўзбекистон Республикасининг 1991 йил 20 ноябрда қабул қилин-

лари тўғрисида"ги Қонунда 18 ёшгача бўлган шахсларнинг ҳуқуқий кафолатлари мустақамланганлигини инобатга олиб, Ўзбекистон Республикасида ёшларга оид давлат сиёсатининг асослари тўғрисида"ги Қонуннинг 4-моддасида назарда тутилган "14 ёшдан 30 ёшгача" сўзлари ўрнига "18 ёшдан 30 ёшгача" деган мазмундаги ўзгариш киритилишини таъкид қиламиз.

Шунингдек, "Ўзбекистон Республикасида ёшларга оид давлат сиёсатининг асослари тўғрисида"ги Қонуннинг 10-моддаси "ёшларнинг ижтимоий жиҳатдан ҳимоя қилиш" деб номланган ўқувчилар, талаба ёшлар ва вояга етмаган фуқаролар учун транспортда юриши имтиёзлари берилиши назарда тутилган. Қонуннинг 16-моддасида эса ёш фуқароларнинг айрим тоифаларига темир йўл, ҳаво, сув, автомобиль транспортида (таксидан ташқари) ва шаҳар пассажирлар транспортида юриши учун Ўзбекистон Республикаси қўнунларига мувофиқ имтиёзлар берилади.

Ойлик йўл ҳақи чипталарининг ўқувчи ҳамда талабалар учун чиқарилиши ҳам транспортда юриш учун имтиёзлар тоифасига кирди. Бугунги кунда ойлик йўл ҳақи чипталари автобус, трамвай ва троллейбусларда ҳаракатланиш учун мавжуд. Демак, ўқувчи, талабалар, учун юқоридаги транспортларда,

"Шаҳар йўловчилар транспорти тўғрисида"ги Қонуннинг 26-моддасида айрим тоифага фуқароларга қонун ҳужжатлари билан шаҳар йўловчилар транспортида имтиёзга юриш ҳуқуқи белгила-нади деб кўрсатилган.

Ўзбекистон Республикасида ёшларга оид давлат сиёсатининг асослари тўғрисида"ги Қонуннинг 10-моддасида ўқувчилар, талаба ёшлар ва вояга етмаган фуқаролар учун транспортда юриш имтиёзлари берилиши назарда тутилган. Қонуннинг 21-моддасида "давлат ҳокимияти ва бошқаруви идораларининг мансабдор шахслари ушбу қонуннинг қондаларига риоя этилиши учун Ўзбекистон Республикаси қўнунларида назарда тутилган тартибда жавобгарлирлар, шунингдек ушбу қонунга зид келадиган ҳар қандай қонун ҳужжатлари қабул қилиниши биланоқ бутунлай ёки уларнинг тегишли қисми ҳақиқий эмас" деб ҳисобланиши белгиланган.

Юқоридаги қонун ҳужжатлари талабларидан келиб чиқиб, ўқувчилар, талабалар, вояга етмаган шахслар учун метрополитен хизматидан фойдаланиш учун ойлик йўл ҳақи чипталарини чиқариш мақсадга мувофиқ бўлар эди. Бу эса ўз навбатида ўқувчилар, талабалар, вояга етмаганлар ижтимоий ҳимоясининг

тура тўғрисида"ги Қонунда "олий назорат" ибораси ҳам мавжуд эмас.

"Прокуратура тўғрисида"ги Қонуннинг янги тахрири қабул қилинганлигига тўққиз йилга яқин вақт бўлган бўлса-да, "Ўзбекистон Республикасида ёшларга оид давлат сиёсатининг асослари тўғрисида"ги Қонуннинг 20-моддаси 2-қисми ҳали ҳам эски тахрирдалигича қолиб кетган. Юқоридагиларни инобатга олган ҳолда "Ўзбекистон Республикасида ёшларга оид давлат сиёсатининг асослари тўғрисида"ги Қонуннинг 20-моддасининг 2-қисмига тегишли ўзгариш киритиш керак, деган фикрдамиз.

Хулоса ўрнида шунини айтиш жоизки, бугун мамлакатимизда ёш авлод тарбиясига катта эътибор берилмоқда. Мухтарам Президентимиз таъкидлаганларидек, "Халқро ҳам-жамият ва тараққий топан мамлакатлар қаторига кўтарилиш учун ҳаракат қилаётган жамият, биринчи навбатда, бутун ўнб-ўсиб келатган фарзандларининг ҳар томонлама баркамол авлод бўлиб ҳаётга кириб боришини ўзи учун энг улуг, керак бўлса, энг муқаддас мақсад, деб билади". Шундай экан, болалар ва ёшлар — бизнинг келажагимиз. Бинобарин, уларнинг ҳар томонлама баркамол бўлиб вояга етиши борасида ҳар биримиз масъулмиз.

Хуришд КАРИМОВ,

Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратурасининг Олий ўқув курслари катта ўқитувчиси

ВОЯГА ЕТМАГАНЛАР ҲУҚУҚИ ТИКЛАНДИ

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 45-моддасига асосан вояга етмаганлар, меҳнатга лаёқатсизлар ва ёлғиз кексаларнинг ҳуқуқлари давлат ҳимоясидадир. Шунингдек асосий Қонунимизнинг 64-моддасида ота-оналар ўз фарзандларини вояга етгунларига қадар боқиш ва тарбиялашга мажбурлиги белгиланган.

ундирилиб келинган.

Бироқ, туман прокуратураси томонидан суд ижрочиларининг Хонқа туман бўлимида мавжуд бўлган алимент ишлари бўйича юри-тилатган ижро ишлари материаллари ўр-ғаниланида айрим фуқаролар вояга етмаган фарзандларининг моддий таъминоти учун тўлатиши лозим бўлган алимент пулларни қасддан тўламастан келатганиликлари, шунингдек суд ижрочилари алимент пулларини ундириш борасида етарли даражада иш олиб бормаятганликлари аниқланди.

Хусусан, Хонқа тумани "Мадир" ки-шлоғида яшовчи фуқаро С.Сетимов Хонқа туман судининг 1999 йил 28 октябрдаги ижро варақасига асосан биринчи турмуши давомида тутилган 2 нафар вояга етмаган фарзандининг моддий таъминоти ва тар-бияси учун ҳар ойда иш ҳақи ва бошқа топдан даромадларининг учдан бир қисми миқдоридан алимент тўлаб бориши лозим-лиги белгиланган. Лекин у 2008 йил сен-тябрдан 2009 йил ноябрга қадар жами 714 минг сўм миқдоридан алимент пулларни тўламаган.

Бундан ташқари С.Сетимов такроран фуқаролик ишлари бўйича Урганч туманла-раро судининг 2006 йил 1 февралдаги буй-ругига асосан иккинчи турмуши давомида

тутилган 3 нафар фарзандининг моддий таъ-миноти учун ҳар ойдаги иш ҳақи ва бошқа даромадларининг тенг ярми миқдоридан али-мент пули тўлаб бориши лозимлиги бел-гиланган бўлса-да, бир йилдан кўпроқ давр мобайнида уларнинг таъминоти учун 1 мил-лион 61 минг сўм қарз бўлиб қолган. У ик-кала турмуши даврида дунёга келган 5 на-фар фарзанди учун жами 1 миллион 775 минг сўм алимент пулларни қасддан тўла-масдан бўйин товлаб келган.

Ўз оталик мажбуриятини бажармаётган С.Сетимов туман прокуратурасига қачир-тирилиб, тушунтириш хати олинганидан кейин алимент пулларни қисман тўлади. Вояга етмаган фарзандларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатлари ҳимоясини таъ-минлаш мақсадида С.Сетимовга нисбатан жиноят иши қўзғатилди. Суд ҳукмига асо-сан у энг кам иш ҳақининг беш баробари миқдоридан жаримага тортилди ҳамда фуқар-овий ладвоғларлар У.Юнусова фойдасига 314 минг сўм ва Г.Матқубова фойдасига 561,6 минг сўм алимент пули ундириш бел-гиланди.

Шунингдек, "Катта Жирмиз" қишло-ғида яшовчи Р.Ҳамроев 2005 йилда 3.Раҳ-матуллаева билан турмуш қурган, лекин қонуний никоҳдан ўтмаган. 2006 йилда

оилада бир қизалоқ дунёга келган ва икки йилдан кейин оилавий келишмовчилик са-бабли турмуш ўртоғи билан ажрашган. 3.Раҳматуллаева собик турмуш ўртоғи Р.Ҳ-амроевдан вояга етмаган 1 нафар фарзанди моддий таъминоти учун алимент ундириш мақсадида фуқаролик ишлари бўйича Ур-ганч туманлараро судига ариза билан му-рожаат қилган. Суднинг 2009 йил 6 январ-даги буйругига асосан вояга етмаган фар-занднинг моддий таъминоти учун отаси-нинг ҳар ойдаги иш ҳақи ва бошқа даро-мадларининг тўртдан бир қисми миқдори-да алимент тўлаш белгиланган. Лекин Р.Ҳ-амроев собик турмуш ўртоғига телефон қи-либ, "сента бир сўм ҳам бермайман", деб алимент пулларни тўлашдан бўйин товлаб келган. Туман прокуратурасининг вояга е-тмаган шахсларни моддий таъминлашдан бўйин товлаш жиноий жавобгарликка тор-тишга асос бўлиши ҳақида оғоҳлантириш-га қарамасдан Р.Ҳамроев ўзининг фуқаро-лик бурчини бажармай келган.

Мазкур ҳолат бўйича Хонқа туман про-куратураси томонидан Р.Ҳамроевга нисба-тан жиноят иши қўзғатилди, суднинг ҳук-мига асосан судланувчига уч ой қамқ жаз-оси ҳамда ладвоғлар 3.Раҳматуллаева фой-дасига 462 минг сўм алимент пули унди-риш белгиланди.

Туман прокуратураси томонидан аниқ-ланишича, 12 нафар шахс жами 8,3 мил-лион сўмдан зиёд алимент пулларни тўла-масдан келатганиликлари аниқланди. Бун-дан ташқари 25 нафар шахс алимент пул-ларини тўламаганиликлари учун туман про-куратурасига қачиртирилиб, тушунтириш хати олинганда улар алимент пуллардан бўлган қарзларини тўлашларини билдир-дилар ва текшириш жараёнида ушбу маблағ-ларнинг тўлиқ ундирилиши таъминланди.

Максим АЛЛАМУРАТОВ,
Хонқа туман прокурори
Фарҳод МУҲАММАДИЕВ,
журналист

Хонқа тумани прокуратураси томонидан вояга етмаганларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатлари ҳимоясини таъминлаш, уларнинг ижтимоий ҳимояси ҳамда Ўзбекистон Республикасининг "Бола ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида"ги Қонунига риоя қилиниши аҳоли юзасидан суд иж-рочиларининг Хонқа туман бўлимида тек-шириш ўтказилди.

Маълумки, бола ҳуқуқларини ҳимоя қилиш бўйича давлат сиёсатининг асосий йўналишлари боланинг ҳаёти ва соғлиғи-ни муҳофаза қилиш, уларнинг ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларини таъминлаш ва бошқалардан иборатдир. Ота-онасининг никоҳдан ажралиши, никоҳнинг ҳақиқий эмас деб топилиши ёки ота ва она-нинг бошқа-бошқа яшаш боиланинг ҳуқуқларига таъсир қилмайди. Ҳар бир бола оилада яшаш ва тарбияланиш, ўз ота-она-сини билиш, улар билан бирга яшаш ва уларнинг ғамхўрлигидан фойдаланиш ҳуқуқига эга.

Оила кодексининг 96-моддасида ота-она вояга етмаган болаларига таъминот бери-ш шартлиги белгиланган. Вояга етмаган бо-лаларига таъминот бериш мажбуриятини ихтиёрий равишда бажармаган ота ёки она-дан суднинг ҳал қилув қарорига ёки суд буй-ругига асосан алимент ундирилади. Вояга етмаган ёки вояга етган меҳнатга лаёқатсиз, ёрдамга муҳтож болаларига алимент тўлаш ҳақиқатда суднинг ҳал қилув қарорини ба-жаришдан бўйин товланган шахслар ушбу Кодекснинг 79-моддасига асосан ота-она-лик ҳуқуқидан маҳрум қилиниши ёки жи-ноий жавобгарликка тортилиши мумкин.

Суд ижрочилари Хонқа туман бўлимида алимент ундириш бўйича 72 та ижро иши мавжуд бўлиб, шулардан 5 тасининг ижро варақаси иш жойи ўтказилганлиги ва 5 таси ўз аризаларига асосан тўхтатилган. 62 таси эса болаларига таъминот бериш мажбури-ятга эга шахсларнинг ишламаганиликлари учун ўртача иш ҳақи миқдоридан алимент

Солиқ соҳасидаги қонуниётларни аниқлаш ва уларнинг олдини олиш, солиқ интизомини мустақамлаш ҳамда давлатга етказилган зарарини тўлиқ ундириш, шунингдек, яширин иқтисодиётни бартараф этиш бўйича қўйилаётган чора-тадбирлар ҳуусида Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси ҳузуридаги солиқ, валютага оид жиноятларга ва жиноий даромадларни легаллаштиришга қарши курашиш Департаментининг Тошкент вилоят бошқармасининг матбуот гуруҳи катта инспектори Гулчехра Раззокова билан суҳбатлашдик.

— Мамлакатимиз иқтисодиёти эркин бозор муносабатларига босқичма-босқич ўтаётган даврда орамизда солиқларни тўламаётган ёки тадбиркорлик шаклида яширинча йўллар билан даромад топиш йўлида ҳар қандай жиноятдан қайтмаётганлар учраб турибди. Ана шундайларга қарши курашишда асосий эътибор нималарга қаратиляпти?

— Мамлакатимизда тадбиркорликни қўллаб-қувватлашга катта эътибор қаратиляпти. Хусусан, тадбиркорлик субъектларини рўйхатга олиш, ҳисоботлар тақдим этиш, рухсатномалар бериш тартиб-таомилларининг соддаштирилиши, текширишларга чекловларнинг қучайтирилиши, ҳудудий таъсир чораларини суд орқали қўллаш тартибининг жорий этилиши, молиявий жавобгарлигининг эркинлаштирилиши тадбиркорларнинг ҳуқуқий муҳофазаси таъминланганлигининг эркин ифодасидир. Хусусий секторнинг мамлакат ялпи тушумидаги улушини оширишга қаратиляпти бундай ислохотлар бугун бутун мамлакат бўйлаб ўзига ҳос янги дорини очиб берди. Департамент органлари томонидан ҳам асосий эътибор текширишлар сонини камайтириш, уларни бевосита ноқонуний фаолият кўрсатмаётган субъектларга йўналтириш орқали ҳақиқий тадбиркорларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилишга қартиляпти.

Аммо, давлат томонидан солиқ юкунни камайтириш ички ишлаб чиқариш потенциалини кўтариш борасидаги имтиёзлар, енгилликлар жорий этилишига қарамай фуқаролар орасида мавжуд тартиб-қондаларни бузиш ҳолатлари афсуски ҳақиқатга учрамоқда. Агар рақамларга мурожаат этадиган бўлсак, 2009 йил давомида Департаментнинг Тошкент вилояти бошқармаси ва унинг ҳудудий бўлиmlари томонидан ўтказилган тадбирлар натижасида жами 508 та ҳуқуқбузарлик ҳолати аниқланиб, 447 та жиноят ва 103 та маъмурий иш қўзғатилди, ҳуқуқбузарлардан ноқонуний муомалага киритилган 685 млн. 617 минг сўмлик товар-моддий бойликлар олиб қўйилди. Ҳисобот даврида жами 19 млрд. 702 млн. сўмлик моддий зарар етказилгани аниқланиб, шундан 5 млрд. 438 млн. сўми ёки 27,6 фоиз ундирилди. Давлат бюджетига қўшимча 15 млрд. 895 млн. сўм солиқ ва мажбурий тўловлар ҳисобланиб, 3 млрд. 653 млн. сўми ёки 23 фоиз ундирилди. Бошқарма ва унинг ҳудудий бўлиmlари томонидан 2009 йил давомида олиб борилган тежор қидирув ва профиллактик тадбирлар натижасида давлатимиз бюджетига 9 млрд. 303 млн. сўм маблағ ундирилганига эришилди. Бундан ташқари, бошқарма ва унинг ҳудудий бўлиmlари томонидан ҳокимият, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи қазорат органлари ва бошқа мансабдор шахслар томонидан содир этиляётган жиноятлар ва коррупция ҳолатларини фойш этишга қаратилган тадбирлар натижасида, мансаб ваколатларини суистеъмол қилган 13 нафар банк, 6 нафар маҳаллий ҳокимият, 4 нафар солиқ ва 13 нафар бошқа идора ходимлари жино-

ий жавобгарликка тортилди. Асосий эътибор, солиқ ва бошқа мажбурий тўловлардан бўйин товлашнинг мумкин бўлган янги канал ва механизмларини фойш этишга қартилиди. Жумладан, контрабанда товарларининг ички бозорга кириб келиши каналлари ўрганилди. Бу борада яъни, четдан товарларнинг ноқонуний олиб кирилиши ва муомалага киритилиши билан боғлиқ 46 та ҳуқуқбузарлик аниқланиб, ушбу ҳолатлар юзасидан 24 та жиноят иши ва 22 та маъмурий иш қўзғатилди, ҳуқуқбузарлардан жами 203 млн. сўмлик ҳужжатсиз товар-моддий бойликлар олиб қўйилди.

Хусусан, бошқарманинг Чирчиқ шаҳар бўлими томонидан ўтказилган тежор тадбирда фуқаролар А.Калжанов ва Н.Тўйчиевлар ўзaro жиноий тил бириктириб, Қозоғистон Республикасининг республикамиз ҳудудига чет элдан етиштирилган, баҳоси 17 млн. 528 минг сўмлик олма ва баҳоси 1 млн. 537 минг сўмлик нокни

га йўналтирилган тадбирлар ҳақида тўхталиб ўтсангиз.

— Валюта операциялари бўйича ҳисоб ва ҳисоботларнинг тўлиқлигини таъминлаш, хорижий валютанинг қонунга ҳилоф равишда муомалада бўлиши ва валюта айирбошлаш операциялари билан боғлиқ бошқа қонуниётларнинг олдини олиш ва бартараф этишга қартилиш тадбирлар натижасида 65 та ҳуқуқбузарлик аниқланиб, шундан 39 та ҳолат бўйича жиноят, 26 та ҳолат бўйича эса маъмурий иш қўзғатилди. Аниқланган ҳуқуқбузарликлар натижасида, ноқонуний равишда муомалага киритилган 72343 АҚШ долларини, 933 минг Қозоқ тенгесини, 30 млн. 850 минг Ўзбекистон сўми, 108,2 минг Россия рубли ва 50 Евро далалий ашё сифатида олиб қўйилди. Бошқарманинг Бекобод шаҳар бўлими ходимлари томонидан Бекобод шаҳридаги "Комета" қаҳраонаси ёнида ўтказилган тежор тадбирда фуқаро О.Қодиров ноқонуний ра-

ган мосламалар, жами 1 млн. 235 минг сўмлик маҳсулотлар борлиги маълум бўлиб, улар далалий ашё сифатида олинди. Текширув натижаларига қўра фуқаро Ленур Тюркани нисбатан ЖК нинг 186-1 моддаси 1-қисми билан жиноят иши қўзғатилди. Худди шундай Департаментнинг Зангиота туман бўлими томонидан ўтказилган тежор тадбирда тумандаги Хонабод қишлоқ фуқаролар йиғини Дўстлик кўчаси 27-уйда текширув ўтказилганда уй эгаси Анвар Ганиев қўлбола ароқ ишлаб чиқариш билан шугулланиб келганлиги аниқланди. Тадбир давомида 105 ишба "Тошкент" ароғи, 75 литр спирт маҳсулотини, шу билан бирга бўш ишчалар, 214 дона қоңқоқлар, ҳар хил ароқ номлари ёзилган қоңғозлар ва бошқа масламалар, жами 1 млн. 65 минг сўмлик маҳсулотлар далалий ашё сифатида топишган. Текширув натижаларига қўра фуқаро Анвар Ганиевга нисбатан ЖКнинг тегишли моддаси билан жиноят иши қўзга-

сунбаев белгиланган тартибда давлат рўйхатидан ўтмасдан, ҳеч қандай ҳужжатлари бўлмаган, тамаки маҳсулотлари билан қонунга ҳилоф равишда савдо қилаётганда ушланди. Тадбир якунида ҳуқуқбузардан 14 турдаги 3119 қўти тамаки маҳсулотлари далалий ашё сифатида олиб қўйилди.

— Қонуний бўлган фуқаро қилмишига яраша жазосини олади. Бироқ, қонуний бўлмаган одамга ҳуқуқ ва мажбуриятларини тушунириш савоб иш.

— Дарҳақиқат, бугун ҳукуматимиз томонидан ҳам қонун ижодкорлиги ва ҳуқуқ тарғиботи ишлари катта аҳамият қаратилган. Хусусан, мамлакатимиз раҳбари Ислом Каримов Олий Мажлис Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлисидаги дастурий маърузасида: "Бу идораларнинг бош вазирсига солиқларнинг бюджетга ўз вақтида ва тўлиқ тушишини таъминлашга эмас, балки энг му-

ТАДБИРКОРЛАРГА ҚАНОЎТМИЗ, АММО...

божхона назоратидан четда бўлган айланма йўллар орқали олиб ўтиб, фуқаро А.Калжанов бошқарувидаги "КамАЗ" русумли юк автомашинасига юклаб, "Қўйлиқ деҳқон бозори"га сотиш мақсадида олиб кетаётганда ушланган. Улардан хориж маҳсулотлари учун тегишли ҳужжатлар сўралганда ҳеч қандай ҳужжатлар тақдим этилмаган. Тадбир якунида ҳуқуқбузарлардан 19 млн. 66 минг сўмлик товар-моддий бойликлар аниқлиги далил сифатида олиб қўйилди.

Худди шунингдек, бошқарманинг Оҳангарон шаҳар бўлими ходимлари томонидан "Тошкент-Уш" йўналишида ҳаракатланаётган "КамАЗ" русумли автомашини тўхтатиб текширилганда, унинг юкхонасида 16 турдаги баҳоси 21 млн. 73 минг сўмлик озиқ-овқат маҳсулотлари борлиги аниқланди. Тадбир яраёишда бу маҳсулотлар Қўқон шаҳар, Урганчи боғ кўчаси, 2-уйда яшовчи А.Мирзаева тегишли эканлиги маълум бўлган. А.Мирзаева эса юк учун бирор-бир ҳужжатни кўрсатма олганлиги сабабли улар далалий ашё сифатида олинди.

Республикамизда аҳоли саломатлигини муҳофаза қилиш, тиббиёт ва доридармон воситалари ишлаб чиқарилиши ва савдосини такомиллаштириш борасидаги ислохотлар босқичма-босқич амалга ошириляпти. Контрабанда йўли билан олиб кириляётган сифатсиз доридармонлар савдосига чек қўйиш ана шу ислохотларнинг таркибий қисми ҳисобланади. Бу борада ҳам Бошқарма ва унинг ҳудудий бўлиmlари томонидан амалий чора-тадбирлар қўлланмоқда. Шундай тадбирларнинг бири натижасида Тошкент тумани "Гулистон" ҚФЙ, Йўлдошев кўчаси, 30-уйда яшовчи фуқаро А.Ишмухамедованинг тайрикқоний фаолиятига чек қўйилди. Белгиланган тартибда равлат рўйхатидан ўтмасдан фаолият юрйтиётган "тадбиркор" харидорга "Карсели"номли дори ва "Гемодез" номли суёқ дори ва шприц, системаларни сотаётганда ушланган. Унинг хонадони ҳолислар иштирокида қўздан кеңирилганда сотиш мақсадида сақланаётган 89 турдаги 419 дона доридармон ва тиббиёт буюмлари аниқланиб, далалий ашё сифатида олиб қўйилган. Тиббий техника сифатини назорат қилиш Бош бошқармасининг ҳулосасига қўра, бу доридармон маҳсулотларининг истеъмолга яроқсизлиги аниқланган.

— Валюта операциялари бўйича ҳисоботларнинг тўлиқлигини назорат қилиш, хорижий валютанинг ноқонуний айланмаси ҳамда валюта айирбошлаш ва бошқа бу соҳадаги қонуниётларнинг бартараф этиш-

вишда бир АҚШ долларини 1690 сўмдан ҳисоблаб, жами 7000 АҚШ долларини 11 млн. 830 минг сўмга сотаётганда ушланган. Олмалик шаҳар бўлими томонидан ҳам худди шундай ўтказилган тежор тадбирда шаҳарнинг "Шош-Илоқ" кўчаси, 57-уйда яшовчи фуқаро И.Ибрагимов "Ойдин деҳқон бозори" ҳудудига қонунга ҳилоф равишда ҳар бир АҚШ долларини 1830 сўмдан ҳисоблаб, жами 2200 АҚШ долларини харидорга 4 млн. 26 минг сўмга сотаётган вақтда қўлга олинган. Оҳангарон шаҳар, Марказий деҳқон бозори ҳудудига жойлашган дўканада фуқаро Г.Тошбоева 3000 АҚШ долларини, бир долларни 1730 сўмдан ҳисоблаб, жами 5 млн. 190 минг сўмга сотаётган вақтда қўлга олинган. Шунингдек, Бекобод шаҳар "Курилиш моллари дўкони" олинди фуқаро Б.Ҳасимов эса бир АҚШ долларини 1640 сўмдан ҳисоблаб, жами 2900 АҚШ долларини 4 млн. 756 минг сўмга сотаётган вақтда унинг қонунга эид бўлган фаолиятига чек қўйилди.

— Яширин цехлар иқтисодиёти кўшадаси. Бу ҳақида ҳуқуқбузарлар фаолиятига чек қўйиш Департамент ходимларининг муҳим вазифаси ҳисобланади.

— Албатта, ҳуфёна иқтисодиётга қарши курашиш, истеъмолчилар манфаатини ҳимоя қилиш ва айниқса яширин ишлаб чиқаришни хом ашё билан таъминлаш манбаларини фойш этишга алоҳида эътибор қартилиди. Бу борада ўтган 2009 йил давомида яширин иқтисодиёт фаолиятига барҳам бериш борасида бошқарма ва унинг ҳудудий бўлиmlари томонидан тежор-тахсиллий ва маҳсулот тадбирлар амалга оширилди. Бунинг натижасида жами 47 та яширин цех фаолияти фойш этилиб, ҳуқуқбузарлардан ноқонуний равишда ишлаб чиқаришган жами 90 млн. 706 минг сўмлик маҳсулотлар далалий ашё сифатида олиб қўйилди. Аниқланган ҳолатлар бўйича 30 та жиноят ва 17 та маъмурий ҳуқуқбузарликка доир ишлар қўзғатилди. Аниқланган яширин цехларнинг 8 таси спиртли ичимликлар, 8 таси пахта ёғи ва 31 таси бошқа турдаги маҳсулотларини ишлаб чиқариш билан боғлиқдир. Мисол учун, Бошқарманинг Бекобод шаҳар бўлими ходимларининг ўтказган тежор тадбирлар давомида фуқаро Ленур Тюрк ўз уйида, яъни Бекобод шаҳар, 64-даха, 2-уй, 11-хонадонда спиртли ичимликларини ишлаб чиқарадиган яширин цех ташкил этганлиги аниқланди. Унинг яширин цехи қўздан кеңирилганда 8 кг. шакар, 200 литр қўлбола усулда тайёрланган ароқ маҳсулотини, ароқ тайёрлашга мўлжаллан-

тидди. Бундай мисолларни яна келтириш мумкин. Яширин цехларни манба билан таъминловчиларини аниқлаш ва уларнинг фаолиятига барҳам бериш борасида ўтказилган тадбирлар натижасида Р.Қаҳрамонов ва А.Азимовлар спиртли ичимликлар ишлаб чиқаришда ишлатилядиган 400 дона "Тошкент комбинати" ёзувли акциз маркази, 9000 дона "Тошкент ароғи" ёзувли этикетка, 8000 дона ароқ қоңқоғи, 9000 дона "Тошкент комбинати" ёзувли товар белгиси туширилган полиэтилен капорларни 2.000.000 сўмга сотаётган далалий ашёлар билан қўлга олинган. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги Х.Сўлаймонова номида суд-экспертиза маркази мутахассисларининг ҳулосасига қўра далалий ашё сифатида олинган акциз маркарлар қалбаки деб топилиди.

Оқўргон туманидаги Озол ҚФЙ Бешовул маҳалласида яшовчи фуқаро Д.Қосимов ўз хонадонига яширин цех ташкил этиб, ўзбошимчилик билан электр ва табиий газ тармоқларига улашиб, қўлбола усулда ясалган мойжувоз ускунасида пахта чигитидан ёғ ишлаб чиқараётганлиги фойш бўлди. Унинг бу хатти-ҳаракатлари оқибатида электр тармоқларига 1 млн. 522 сўм, туман газ филиалига 1 млн. 559 минг сўм зарар етказилганлиги маълум бўлди. Тадбир якунида яширин цехда мавжуд бўлган 1982 килограмм техник чигит, 502 кг. кунжаар, 100 литрга яқин ярим тайёр ёғ маҳсулотини ва қўлбола ёғ ишлаб чиқаришга мўлжалланган асбоб-ускуналар далалий ашё сифатида олинди, ҳуқуқбузарга нисбатан Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг тегишли моддалари билан жиноят иши қўзғатилди.

— Этил спирти, алкоғоли ва тамаки маҳсулотларининг ноқонуний муомалага киритилиши нафакат иқтисодиётимизга зарба, балки инсонлар соғлиғига ҳам жиддий зиён етказмоқда...

— Бу борада ҳам катта ишлар қилинмоқда. Хусусан, этил спирти, алкоғоли ва тамаки маҳсулотларини ноқонуний муомалага киритиш билан боғлиқ 29 та ҳуқуқбузарлик ҳолатлари аниқланди. Шундан 22 жиноят ва 7 маъмурий ишлар қўзғатилиб, ҳуқуқбузарлардан 30 млн. 441 минг сўмлик этил спирти, алкоғоли ва тамаки маҳсулотлари олиб қўйилди. Ўтказилган тадбирларда "иқтиломчи" маҳсулотларини ишлаб чиқариб, ноқонуний муомалага киритиш билан шугулланувчи жиноий гуруҳлар фойш этилиди.

Жумладан, Янгийўл шаҳар "Деҳқон бозори" МЧЖ ҳудудига тежор тадбир ўтказилганда фуқаро Б.Тур-

ҳими, солиққа доир жиноятларнинг олдини олиш мақсадида солиқ тўловчиларга ёрдам бериш ва уларнинг бу борадаги билимларини оширишга кўмаклашиш, улар билан мунтазам иш олиб боришдан иборатдир", деб таъкидлаган эдилар. Департамент органлари зиммасига юклатилган ана шу вазифалардан келиб чиққан ҳолда, мамлакатимизда иқтисодиёт, солиқ ва валютага оид жиноятларга қарши курашиш, ҳар бир жиноятнинг ҳазосиз қолмаслиги, фуқароларда иқтисодий фаолият ва солиқ сийсатини амалга ошириш соҳасидаги конституциявий нормаларни ҳамда амалдаги қонун ҳужжатларини бажаришнинг зарурлиги, солиқ тўламаганлик учун жазонинг муқаррарлиги тушунчасини шакллантириш бўйича тарғибот-ташвиқот ишлари қучайтирилди. Айниқса, бу борада тадбиркорларнинг ҳуқуқ ва манфаатлари ҳимоясига қаратилган Президент Фармонлари, ҳукумат қарорларининг мазмун-моҳияти ва уларнинг талабларини тушунириш ишларига алоҳида эътибор қартилиб, бу борада 2738 та ҳуқуқ тарғибот ишлари ўтказилди. Шундан 1681 тасини ҳокимият ва фаоллар кенгашларида, яъна, иш жойларида ўтказилган маъруза, суҳбат ва бошқа озғак тадбирлар, 1057 тасини оммавий ахборот воситаларида чиқариш (шу жумладан, радиода 588 маротаба, телевиденида 342 маротаба, марказий ва маҳаллий матбуот нашрларида 127 та) ташкил этди. Ўтказиляётган ҳуқуқ тарғиботи тадбирларининг мақсади ҳам тадбиркорликнинг янада ривожланишига, соғлом рақобат муҳитига ўзининг салбий таъсирини кўрсатаятган, рўйхатдан ўтмасдан сохта тадбиркорлик билан шугулланаятганларнинг фаолиятини фойш этиш, уларни тўғри йўлга солиш, мамлакатимизда тадбиркорлар манфаатини қўллаб олиб бориляётган ислохотлар жараёндарига уларнинг онгли муносабатини шакллантиришдан иборатдир.

Таъкидлаш жоизки, барча тежорқидирув ва таҳсиллий, ҳуқуқ тарғиботи тадбирларида тадбиркорларнинг ҳуқуқ ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш, улар фаолиятига ноқонуний аралашувларнинг олдини олишга қаратилган қонунчилик талабларига қатъий риоя этилиши таъминланди.

Мақсадимиз элим деб, юртим деб ёниб яшайдиган тадбиркорларни қўллаб-қувватлаш, уларнинг манфаатларини ҳимоя қилиш, ноқонуний даромад илҳомига бўлганларнинг фаолиятига эса чек қўйишдир.

Суҳбатдош:
К.НАЗИРОВА

Халқимизда "Куликчи-нинг ҳаққи кунда, ойлик-чиники ойда кетади" деган ибора бор. Ҳақиқатан ҳам шундай. Ахир, куликчи кунда, ойликчи ойда топган даромадини хонадонига келтириб турса, тирикчилиги ўтади. Аксига олиб, иш ҳақини вақтида ололмасачи? Унда нима бўлади?.. Ана унда кўрасиз оилавий можаролар-у келишмовчиликларини...

(Давоми. Бошланғич 1-бетда)

Бундай ҳолат Шуманай туман прокуратураси томонидан ҳам фора этилди. "Агробанк"-нинг туман филиалида бюджет корхоналарининг 78 млн. сўмга аякин иш ҳақлари талон-торож қилинган. Бу ҳолат бўйича ҳам тергов ишлари бошлаб юборилди.

Шу ўринда яна бир нарсга эътиборингизни қаратмоқчи эдик. Афсуски, айрим мансбдор шахслар иш ҳақи учун олинган пуллари асоссиз ра-

вишда бошқа мақсадларга сарфлаётдилар. Тахиятош шаҳридаги 3-сонли мактабнинг мухтасаддилари 2009 йилнинг июн-июль ойлар учун деб олинган пуллardan 1 млн. 212 минг сўмини 3 нафар ўқитувчининг нафақасига, директор фондидан олинган 4 млн. 645 минг сўм миқдордаги пуллари

аниқланди. Фуқаро 3.Уббисева тиббиёт бирлашмасида умуман ишламаган бўлса-да, масъул шахсларнинг сохта ҳужжатлари туфайли 2007 йилнинг январь ойидан 2009 йилнинг март ойига қадар ишлади деб, унинг номига 1 млн. 325 минг сўмдан кўпроқ иш ҳақи ёзилиб, бюджет маблағлари талон-торож

Ноқонуний равишда бошқаларнинг иш ҳақларини ўзлаштириб, сўнгра прокуратура аралашуvidан сўнг қайтариб бераётган мансбдорлар ҳам учраб турибди. Бу ҳолат Амурдари туманидаги 36-сонли мактабда (директор ўринбосари О.Жуманисёзов), Қонлиқул тумани ХТТга қарашли 1 ва 4-сонли

Газначилик бўлими томонидан ХТТга қарашли 1-сонли ўрта мактаб ходимларининг май ойи 2-ярми учун меҳнат ҳақлари нақд пул билан таъминланиши мақсадида молиялаштирилган. Лекин, бу пул Миллий банк томонидан ўз вақтида таъминланмади. Аслида ёзилган чек 7 кун давомида тўланиши лозим эди. Бу муҳлат ўн бир кундан ортиқ давом этди.

Ачинарлиси, бундай фактлар Амурдари, Қўнғирот туманлари ва Тахиятош шаҳридаги банкларда ҳам учрайди. Бу эса баъзи ҳолларда ҳукумат қарорларининг асоссиз равишда бажарилмаётганидан дарақ беради. Ойларимизда тинч-тотувлик, фаровон турмушни таъминлашда биз тилга олган масала муҳим аҳамият касб этади. Инсон меҳнат қилгани, ўз вақтида ҳақини олиши даркор. Бу қонун талаби.

Муратбой АРЗИМБЕТОВ,
Кораканлигонист Республикаси
прокуратураси бўлими бошлиғи
Нуриддин ОҚАЗАРОВ,
"Huqiq" мухбири

ҚОНУН ТАЛАБИ

ни эса иш ҳақи тариқасида тарқатишган. Мазкур ҳолат юзасидан шаҳар прокуратураси иш олиб бормоқда. Бундан ташқари, республиканинг айрим туманларидаги корхона ва ташкилотларда ҳақиқатда ишламайдиган фуқароларнинг номларига иш ҳақи ёзиш орқали ҳужжатларни сохталаштириш йўли билан бюджет маблағларини ўзлаштириш ҳолатлари ҳам учрамоқда. Масалан, Чимбой туманининг тиббиёт бирлашмасида ана шундай факт

қилинган. Айбдор шахслар қонун олдида жавоб бердилар.

Айрим раҳбар ходимлар эса олинган иш ҳақларини ўз вақтида тарқатмай, шахсий мақсадларига сарфлайдилар. Шуманай туман Халқ таълими бўлимига қарашли 16-сонли ўрта мактабнинг раҳбарлари иш ҳақи тариқасида берилиши лозим бўлган 8,5 млн. сўмга аякин пулни "туя" қилиб, ўз эҳтиёжларига ишлатиб юборишган. Бу борада ҳам прокуратура ўз чорасини қўлади.

мактабларда аниқланди. Мазкур илм даргоҳлари мансбдорлари ходимлар иш ҳақларини ўз вақтида бермай, талон-торож қилишган. Айбдорларга жазо муқаррарлиги таъминланди.

Ўтказилган текширишларда айрим тижорат банклари томонидан бюджет корхоналарининг иш ҳақига бўлган нақд пул талаби ўз вақтида қондирилмаётганилиги, яъни, ўз вақтида нақд пул билан таъминланмай, кечиктирилаётган ҳолатлар ҳам аниқланди. Хўжайли тумани

Қонуний ҳал этилмоқда

Қонун устуворлигини таъминлаш - ҳуқуқий-демократик давлатни, адолатли фуқаролик жамиятини шакллантиришнинг бош йўли ҳисобланади. Давлат ва фуқароларнинг қонуний манфаатларини таъминлаш, инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш прокуратура органларининг энг муҳим вазифасидир. Республикаимиз Президентини таъкидлаганидек, инсон ҳар қандай қийинчиликларга чидаши мумкин, лекин адолатсизликка чидай олмайди. Кўриниб турибдики, фаолиятимизнинг асосида ҳар қандай масалани ҳал этишга қонунийлик асосида адолат мезони билан ёндашиш энг муҳим масалалар.

Навоий ихтисослаштирилган прокуратураси ҳам ўз фаолиятига ана шундай мезон билан ёндашишга ҳаракат қилмоқда. Худди шундай нуқтан назардан Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2002 йил 19 мартдаги "Иш ҳақи ўз вақтида тўланишига доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги 88-сонли Қарори ижроси юзасидан бир қатор ишлар амалга оширилди.

2009 йил давомида ушбу йўналишда текширишлар ўтказилиб, аниқланган қонунбузилиш ҳолатлари юзасидан 14 нафар мансбдор шахста нисбатан маъмурий жавобгарлик тўғрисида ишлар қўзғатилди, ваколатли орган раҳбарлари номига 4 та тўқтинма киритилди. 55 нафар фуқаронинг манфаатларини қўзғаб 109 млн. 278 минг сўмлик миқдордаги иш ҳақларини мажбурий ундириш тўғрисида фуқаролик ишлари бўйича судларга аризалар киритилган.

Жумладан, "Жанубсанотмонтаж" ОАЖ раҳбарияти томонидан ходимларга 2009 йилнинг август ойидан ноябрь ойига қадар, жами 29 млн. 182 минг сўмлик иш ҳақлари берилмасдан кечиктириб келинганилиги аниқланди. Ушбу ҳолатга кўра 48 нафар ходимнинг иш ҳақларини ундириш тўғрисида Кармана туманлараро фуқаролик ишлари бўйича судига прокурор аризалари киритилди ва суд томонидан қўриб чиқилиб, иш ҳақлари берилиши таъминланди.

Шу каби, "УПП" ОАЖ бошқарув раисининг "Қишлоқ қурилиш банк" Навоий филиалидан иш ҳақларининг берилиши кечикаётганлиги ҳақидаги хати қўриб чиқилди. Прократура аралашуви билан муаммо қонуний тарзда ҳал этилди. "УПП" ОАЖга иш ҳақлари учун 11 млн. сўм нақд пулда ва 38 млн. 200 минг сўм пластик қарточкалар орқали берилиши таъминланди.

Албатта, келтирилган мисоллар бу борада қилинган ишларнинг айримлари, ҳолос. Шунини алоҳида таъкидлаш лозимки, фуқароларнинг ёки юридик шахсларнинг қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш, адолатнинг қарор топишига жиддий эътибор қаратган миз.

Самандар АСТОНОВ,
Навоий ихтисослаштирилган прокурори

Чўлда бир неча ой ётиб ишлаган, коллектор-зовурларни қайта қавлаб, тозаллаган экскаваторчилар иш ҳақларини ололмади юраклари зада, газначи-ю, ҳисобчининг пуч ваъдаларига ишонмай қўйишди. Бошлиқ буюртмачи ҳақимизни тўлаган захоти маошларингизни тарқатиб берамиз, дея оловга сув сеппи. Тагин буюртмачи - "Шўрсув КМК" бошлиғига

рат "Қуйи Қизилтепа" зовурлар тизимини қазиб, тозаллаб беришни ўз зиммасига олган. Шартнома бўйича буюртмачи бош пудратчининг банклаги ҳисоб рақамига бюджетдан ажратилган 338,6 миллион сўм маблағни ўтказиб берган. Бош пудратчи зовурларни қазиб, тозаллаш ишларига бошқа пудратчи корхона ва ташкилотларни жалб этган. Улар билан ба-

Фарғона шаҳридаги "СМУ-2" МЧЖга 5 миллион, Қўқон шаҳридаги "Ҳамкор" хусусий фирмасига 2 миллион сўм "эхсон" қилишган. Бундан аввал бошқа объектларда бажарилган ишлар учун олиниб сарфланган ёқилгидан қарзни ёпиш учун "Қўқоннефтебазис"нинг банклаги ҳисоб рақамига 28,7 миллион сўм маблағни ўтказишган. Шу тариқа

ҚАРЗНИНГ ВУЖУДГА КЕЛИШИ

телефон қилди. У "тафтиш бўляпти, тутасин, ўтказиб берамиз пуллари-ни", дея гапни қисқа қилди. Дарҳақиқат, Риштон туман прокуратураси томонидан Республика Президентининг "Ерларнинг мелiorатив ҳолатини яхшилаш тизимини тубдан тақомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қарори асосида тузилган манзилли дастур ижросини текшириш ўтказилаётган эди. Текшириш якунида қўпол қонунбузилишга йўл қўйган "Шўрсув КМК" очик акциядорлик жамиятининг бошлиғи ва бош ҳисобчисига нисбатан жиноят иши қўзғатилди.

Маълумки, сизот сув ер юзасига аякин ҳудудларда тупроқнинг шўрланиш даражаси юқори бўлгани боис, экинлардан қўланган ҳосилини етиштириш қийин. Ушбу муаммони ҳал этиш учун коллектор-зовурлар тармоқлари яратилган. Улар сизот сув саҳини пасайтириб, тупроқ унумдорлигини оширишга сезиларли таъсир қилади. Шунинг учун ҳам муайян муддатда коллектор-зовурлар қайта қазилиб, тозаланиб турилиши лозим.

Вазирлар Маҳкамаси тасдиқлаган манзилли дастурга мувофиқ 2008-2012 йилларда тумандаги суғориладиган ерларнинг мелiorатив ҳолатини тубдан яхшилаш режалари ишлаб чиқилган. Хусусан, 2008 йили 158,8 км. коллектор-зовур тармоқларини тозалаш йўли билан 3412 гектар экин майдонларининг мелiorатив ҳолатини яхшилаш режалаштирилган эди. Шунга асосан буюртмачи - "Сирдарё-Сўх" ирригация тизимлари бошқармаси қошидаги "Гидрогеология мелiorатив экспедицияси" билан бош пудратчи - "Шўрсув КМК" очик акциядорлик жамияти ўртасида шартнома тузилган. Бош пудратчи Марказий Фарғона массивининг Риштон тумани ҳудудидagi 154,4 километрдан иб-

жарилган иш ҳажмига қараб ҳисоб-китоб қилиниши хусусида шартномалар тузган. Пудратчи корхоналар шартнома шартларини бажаришган, белгиланган манзил ва масофадаги зовурларни қазиб, тозаллаб қўйишган. Бироқ бош пудратчи зиммасига олган мажбуриятга ҳилоф равишда уларнинг ҳисоб рақамларига пул маблағларини тўлиқ ўтказиб бермаган. Бюджетдан ажратиб берилган маблағларни аниқ бир мақсадга сарфлаш, яъни коллектор-зовурлар тизимини ривожлантириш ишлари учун ҳисоб-китоб қилиш ўрнига ушбу ишларда қатнашмаган корхоналарнинг қарзларини ёпиш ёки уларни молиявий "қўллаб" юборишга ишлатаверган. "Шўрсув КМК" ОАЖ бошлиғи А. Ҳасанов ва бош ҳисобчиси И. Қўчқоровлар коллектор-зовурлар тармоқларини равоқ қилиб, тупроқ унумдорлигини ошириш ишларига йўналтирилган бюджет маблағларининг 35,6 миллион сўмини ушбу ишда қатнашмаган корхона ва ташкилотларнинг ҳисоб рақамларига ўтказиб юборишган. Хусусан,

ҳақиқатда иш бажарган корхоналар билан ҳисоб-китоб қилинмасдан қарздорлик пайдо бўлган.

Амалда ирригация тармоқларини равоқ қилиб берган "Порлоқ" хусусий корхонаси, "Дангармаҳсуусув-пудрат" давлат унитар корхонаси, "Фарғонаирқурилиш" ОАЖ каби жами 6 та ташкилотнинг маъмурийлари бош пудратчидан ҳақларини ололмай, ишчи-ҳодимларга маош тўлай олмади қийин вазиятга тушиб қолишган.

Терговолди суриштируви мобайнида уларга бош пудратчидан қарзлари тўлиқ ундириб берилди. Суд мансаб ваколатини суниестъмоқ қилиб, муайян иш учун ажратиб берилган бюджет маблағларини қасдан мақсадсиз сарфлаб жамият ва давлат манфаатларига катта миқдорда зиён етказган ОАЖ бошлиғи А. Ҳасанов ва бош ҳисобчиси И. Қўчқоровларга 2 йил ахлоқ тузатиш ишлари жазосини тайинланди.

Адхамжон ЭРКАБОВ,
Риштон туман прокурорининг
ёрдамчиси

Қиш манзараси

(Давоми. Бошланғичи 1-бегда)

Фуқаролик кодекси 241-моддасининг 3-қисмида учинчи шахс иштирокида бажарилмаган мажбурият бўйича бевосита ким жавоб бериши ҳақида ҳам қоида назарда тутилди. Мазкур қоидада биноан мажбурият бўйича учинчи шахс қонун ҳужжатларида ёки шартномада махсус назарда тутилган тақдирдагина жавобгар бўлиши мумкин. Бошқа ҳолларда, умумий қоида бўйича, жа-

тилган бўлиши мумкин. Фуқаролик кодекси 598-моддасининг 3-қисми талаби бўйича, лизинг олувчи олди-сотди шартномасидан келиб чиқадиган талабларни учинчи шахс мол-мулк сотувчи олдига ҳам қўйиши мумкин.

Лизинг шартномасига асосан вужудга келадиган мажбурият иштирокчилари уч шахсдан иборат - лизинг берувчи (ижарага берувчи), лизинг олувчи (ижарага олувчи), лизинг нарасини ишлаб чиқарувчи (сотувчи)лар. Сотувчи лизинг олувчига нисбатан мажбуриятни бажаришда учинчи шахс сифатида иштирок этади. Лизинг олувчи мол-мулк сотувчи ва лизинг берувчи ўртаси-

талаб қўйиши мумкин. Бундай талаб мажбуриятнинг учинчи шахс айби билан бажарилмаганлиги ёки лозим даражада бажарилмаганлиги натижасида етказилган зарарни қоплашга қаратилган даъводан иборат бўлиши мумкин.

Мажбуриятни бажариш учун учинчи шахсни жалб қилувчи қардор маълум ҳўжалик фаолиятни амалга оширад экан, у нафақат жалб қилинган шахс ёки ташкилотнинг айби ҳаракатлари учун жавобгарлики, балки ушбу ҳўжалик соҳасида вужудга келадиган хавф-хатарни ҳам ўз зиммасига олиши керак.

Мажбурият бўйича қардорга

ошириш мақсадида жавобгарлик бевосита айбдор шахсга юклатилиши керак, мажбуриятни бажаришни учинчи шахсга юклаган қардор фақат ўзининг айби учун жавобгар бўлиши лозим, деган фикр мавжуд эди. Бундай фикрга балки ўтмишда шартномалар биринчи галда режага асосан тузилиши кераклиги талаб қилинган даврда қўйилиш мумкин эди. Лекин бозор иқтисодиётида ҳўжалик жамиятлари ва ширкатларнинг турли шаклдаги мулкчилик асосида фаолият кўрсатиши, ривожланиб бориши билан бундай фикрга қўйилиб бўлмайди. Бизнинг фикримизча, умумий қоидага риоя қилинган

назоратнинг сусайиб кетишига сабаб бўлади.

Мажбуриятни учинчи шахснинг айби билан бажарилмаганлиги учун қардорни жавобгарликдан озод қилиб қўйиш кредитнинг манфаати учун ҳам мақсадга мувофиқ эмас. Чунки у мажбурият бажарилмаганлиги натижасида вужудга келган зарарнинг қопланмай қолган қисmini қардордан ундириш имкониятидан маҳрум бўлади, унга нисбатан субсидия жавобгарлик бўйича даъво қўзғатиш учун асос қолмайди. Шундай экан, бизнингча, мажбурият бажарилмаганлиги учун ҳам қардорни, ҳам учинчи шахсни айбдор деб

УЧИНЧИ ШАХС

УНИНГ ҲАРАКАТЛАРИ УЧУН ҚАРДОРНИНГ ЖАВОБГАРЛИГИ

жавобгарлик бевосита шартнома тарафлари ўртасида вужудга келади. Мажбурият бўйича тўғридан-тўғри учинчи шахснинг жавобгар бўлиши ФКнинг 1017-моддасида назарда тутилди. Унга кўра, товар, ишлар, хизматлардаги нуқсонлар оқибатида етказилган зарар товарни сотувчи ёки тайёрловчи (ижрочи) томонидан қопланиши зарур. Маҳсулотни етказиб бериш шартномаси бўйича маҳсулотнинг сифати учун жавобгарлик шартнома тарафларига эмас, балки маҳсулотни ишлаб чиқарувчи ва сотиб олувчига етказиб берувчи учинчи шахс - корхона зиммасига юклатилади.

Шартномада ҳам тўғридан-тўғри учинчи шахс - ижрочининг жавобгарлиги назарда ту-

да тузилган олди-сотди шартномасидан келиб чиқадиган талабларни, хусусан мол-мулкнинг сифати ва бутлиги, уни етказиб бериш муддатлари ҳақидаги талабларни ва сотувчи томонидан шартнома зарур даражада бажарилмаган бошқа ҳоллардан келиб чиқадиган талабларни қўйиш ҳуқуқига эга. Бундай ҳолларда мол-мулкнинг нуқсонлари учун тўғридан-тўғри сотувчи у билан тузилган олди-сотди шартномасининг иккинчи тарафи бўлган лизинг олувчи олдига эмас, балки олди-сотди шартномасини тузишда қатнашмаган лизинг олувчи олдига жавобгар бўлмоқда.

Учинчи шахснинг ҳаракати учун жавобгар бўлган қардор, унга нисбатан қайтарма (регесс)

нисбатан даъво қўзғатилганда мажбуриятни ижро этувчининг айби билан бирга, қардорнинг айби ҳам муҳим аҳамият касб этади. Қардорнинг айби мажбуриятни бажариш учун учинчи шахсни танлашда йўл қўйган хатосидан ёки ҳуқуқбузарлиқнинг олдини олиш учун тегишли чора-тадбирларни кўрмаганликдан иборат бўлиши мумкин. Мажбуриятни амалда бажарувчи учинчи шахснинг айби эса, унга топширилган вазифани бажаришда қўйган хатолардан иборат бўлиши мумкин.

Ўтмишда жавобгарлик айб учун вужудга келди, деган умумий тамойилга асосланган ҳолда мажбурият бўзилганлиги учун жавобгарлики белгилловчи нормаларнинг самарадорлигини

ҳолда мажбурият бажарилмаганлиги учун албатта айбдор, яъни учинчи шахс жавобгар бўлиши керак. Бироқ, учинчи шахсни танлаган, унинг ишбилармонлиги, интизомлиги учун кредитор олдига кафил бўлган қардорни учинчи шахснинг хатти-ҳаракатлари учун жавобгарликдан озод қилиб бўлмайди.

Агар қардор ҳам, учинчи шахс ҳам ўз айблари учун ўзлари мустақил жавоб бериши ҳақида қоида ўрнатилмаган бўлса, қардорда шартномага асосан вужудга келган мажбуриятнинг албатта бажарилишини таъминлашга бўлган масъулият йўқолади, унда мажбуриятга нисбатан бетарафлик ҳиссиётлари вужудга келиб, учинчи шахснинг хатти-ҳаракатлари устидан

ҳисоблаш зарур. Демак, қардор фақат ўзининг айби учун эмас, учинчи шахснинг айби учун ҳам жавобгар бўлади. Бундай ҳулосага келиш учун Фуқаролик кодексининг 333-, 334-моддаларида ўрнатилган қоидаларга амал қилиш лозим. Ушбу қоидаларга биноан учинчи шахснинг ҳаракатлари учун қардорнинг жавобгарлиги фуқаролик ҳуқуқининг умумий асосларида вужудга келади. Қардор ўзини жавобгарликдан озод қилиш учун ўзини ҳам, шунингдек, мажбуриятни бажаришни юклаган учинчи шахснинг ҳам айби йўқлигини исботлаши керак.

Фуркат ШОДМАНОВ,
Бош прокуратуранинг
Олий ўқув курслари бошлиғи
ўринбосари, ю.ф.д., профессор

ЎЗЛАШТИРИШ ЁКИ РАСТРАТА ЙЎЛИ БИЛАН ТАЛОН-ТОРОЖ ҚИЛИШ ЖИНОЯТЛАРИ ТУШУНЧАСИ ВА БУГУНГИ ҲОЛАТИ

Дунёда рўй бераётган воқеалар таҳлили шуни кўрсатадики, бутунгун кунда юз бераётган криминал омили қатор мамлакатларнинг иқтисодий тармоқлари тараққиёти ва ҳозирги ҳолатига сезиларли даражада таъсир этиб келмоқда. Иқтисодиёт соҳасидаги жиноятчилик кўламнинг кенгайиши мамлакат иқтисодий хавфсизлигига таъсир кўрсатувчи асосий ички таҳдидлардан бири бўлиб ҳисобланади.

Ушбу турдаги жиноятларни содир қилиш орқали жиноят олами ўзига салмоқли капитал яратиб, иқтисодиётнинг ҳаётий муҳим тармоқлари ҳисобланган бошқарув ва молия-банк тизимига салбий таъсир кўрсатади. Шунингдек, ҳокимият тармоғига кириш орқали қонунчилик, ижро ва бошқарув тизимларида ўзларига фойдали бўлган қарорларни қабул қилинишига эришади.

Ўзбекистон Республикаси жиноят қонунчилигида талон-торож қилиш билан боғлиқ жиноятларга жавобгарлиқни белгиллашда уни қайси усулда содир этилганлигига кўра ажратилди.

Жумладан, Жиноят кодексида талон-торож қилишнинг қуйидаги шакллари кўзда тутилган:

- босқинчилик (ЖК 164-моддаси);
- товламачилик (ЖК 165-моддаси);

- талончилик (ЖК 166-моддаси);

- ўзлаштириш ёки растрата йўли билан талон-торож қилиш (ЖК 167-моддаси);

- фирибгарлик (ЖК 168-моддаси);

- ўғрилик (ЖК 169-моддаси).

Ҳозирда мулкни талон-торож қилиш билан боғлиқ бўлган иқтисодиёт соҳасидаги жиноятларнинг анча кенг тарқалган кўринишларидан бири, яъни ўзлаштириш ёки растрата йўли билан талон-торож қилиш жиноятларининг сони кундан-кунга ортиб бормоқда. Бу эса мамлакат иқтисодий хавфсизлигига таъсир қилувчи жиддий хавфлардан бири ҳисобланади.

Масалан, статистик маълумотларга қараганда Республика-мизда содир қилинаётган жиноятларнинг 30 фоизини иқтисодиёт соҳасидаги жиноятлар ташкил қилади.

Шу жумладан, 2008 йилда республикада 4719 та ўзлаштириш ёки растрата йўли билан талон-торож қилиш жиноятлари бўйича суд ҳукми чиқарилган. Бу кўрсаткич 2009 йилда 5860 тага (19,5%) кўпайган. Кейинги беш йиллик бўйича эса, яъни 2005 йил якунига нисбатан 2009 йилда 1371 тага (23,4%) ошган.

Ўзлаштириш ёки растрата йўли билан талон-торож қилиш жиноятларнинг ижтимоий хавфлилик даражаси шундан ибо-

ратки, растрата ёки ўзлаштириш йўли билан ўғирланмаган мулк айбдорнинг тасарруфида бўлади. У эса ушбу ҳолатдан фойдаланган ҳолда мулкни ўз фойдасига ёки ўзгалар фойдасига гаразли ниятда ўтказиши.

Жиноят объекти айбдор томонидан эгалланган ёки унинг тасарруфида бўлган мулкка нисбатан мулк ҳуқуқи ҳисобланади. Ҳар қандай мулк, шунингдек, қимматли қоғозлар ҳам ўзлаштириш ёки растрата йўли билан талон-торож қилиш жинояти предмети ҳисобланади ва айбдор мулкка нисбатан алоҳида ҳуқуқий муносабатда бўлиб, унда мулк унга ишониб топширилган бўлади.

Талон-торожнинг ўзлаштириш шакли мулк ушлаб қолинган пайтдан эътиборан, яъни ўзганин мулкни гўё ўзиникидек ғайриқонуний эгаллик қилиш ўрнатилган пайтдан эътиборан тугалланган жиноят деб топилади.

Растрата ҳам талон-торож қилишининг бир шакли бўлиб, унда айбдорга муайян ваколатларни амалга ошириш учун ишониб топширилган ўзганин мулкни сотиш, сарфлаш, истеъмол қилиш, ҳая қилиш ва ҳокзо йўллар билан бегоналаштириш тушунилади.

Растрата ўзлаштиришга жуда яқиндир, бу ерда мулкни ушлаб қолиш ва унга нисбатан но-

қонуний эгаллини ўрнатиш олдин содир бўлади. Бироқ шунга қарамай, растрата ўзлаштириш билан ҳеч қанақасига боғлиқ эмас ва у кейинги жиноий ҳаракатнинг давоми ҳисобланмайди. Қонун нуқтаи назаридан ва жиноят-ҳуқуқий баҳолашга кўра, айнан бир предмети бир вақтда ҳам ўзлаштириб, ҳам растрата қилиб бўлмайди. Айбдор муайян вақт оралиғида, ўзига ишониб топширилган мулкнинг бир қисmini ўзлаштириш ва бошқа қисmini растрата қилиши мумкин, бу ҳаракатлар талон-торож қилишнинг ягона давоми деб қабул қилиниши керак.

Растрата айбдорга ишониб топширилган мулкни ноқонуний тасарруф этиш вақтидан бошлаб, яъни мулкни у ёки бу шаклда бегоналаштириш (истеъмол қилиш, сарф қилиш, сотиб юбориш, бошқа шахсларга ўтказиш ва ҳокзо) жараёни амалга оширилиши билан тугалланган ҳисобланади. Жиноятни содир этиш фаолиятининг бошланиши ва тугалланиши, ўғирланаётган мулкни бегоналаштириш ягона ҳаракатда акс этади. Масалан, улгурчи товарлар базаси оғирчилик ўзига ишониб топширилган моддий бойликларни фуқароларга сотади ва олинган пулни ўзининг шахсий мулкига айлантиради.

16 ёшга тўлган ақли расо, мулк ишониб топшириб қўйил-

ган ёки ихтиёрида мулк турган шахсгина, яъни хизмат бурчи, шартнома муносабатлари ёки махсус топшириқ муносабати билан шу мулкни тасарруф этиш, бошқариш, элтиб қўйиш, сақлаш бўйича ваколатларни амалга ошираётган (масалан, оғирчилик, экспедитор, таъминотчи, сотувчи, кассир ва бошқа шахслар) ўзлаштириш ёки растратанинг субъекти бўлиши мумкин.

Иқтисодиёт соҳасидаги жиноятларнинг, шу жумладан, ўзлаштириш ёки растрата қилиш жиноятининг латентлиги даражаси анча юқори ҳисобланади. Чунки, уларнинг аксарият қисми фуқаролар ва мансабдор шахсларнинг аризаларига кўра аниқланмайди. Аксинча, уларни мол-мулкни бошқариш ва уларнинг бутунлигини таъминлаш ваколати берилган шахслар содир этади. Ушбу жиноят натижасида жамиятга жуда катта миқдорда зарар етказилади.

Юқоридегилардан келиб чиққан ҳолда, мамлакатимиз иқтисодий хавфсизлигига путур етказувчи омилидан бири ҳисобланган иқтисодиёт соҳасидаги жиноятларга қарши курашда нафақат ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларининг ходимлари, балки ҳар бир фуқаро сидқидилдан самарали фаолият кўрсатиши лозим.

Акрам РАҲАБОВ,
тадқиқотчи

2007 йил 25 декабрь кунин янги тахрирдаги Солиқ кодекси тасдиқланди ва 2008 йил 1 январдан бошлаб кучга кирди. Кодексда кўзда тутилган меъёр ва қоидалар, аввало, солиқ тизими ва солиқ муносабатларини унификация қилиш, мамлакатимиз иқтисодиётини барқарор ҳамда мутаносиб ривожлантиришда солиқларнинг рағбатлантирувчи ролини кучайтиришга қаратилган.

Солиқ кодексининг 134 та моддасига ўзгариш ва қўшимчалар киритилди.

Жумладан, унинг 6 та моддасига 2010 йил учун тасдиқланган солиқ концепциясидан келиб чиққан ҳолда, 18 та моддасига эса Солиқ кодекси ва Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатларида қўлланиладиган атамаларни бирхиллаштириш ҳамда икки ёқлама талқин этишларнинг олдини олишни кўзда тутовчи ўзгариш ва қўшимчалар киритилди. Қолганлари эса бевосита Солиқ кодекси нормалари ва қоидаларини такомиллаштириш ҳамда унинг тўғридан-тўғри амал қилишини таъминлашга дахлдордир.

Солиқ кодекси 20-моддасининг биринчи қисми фаолият-

даси имтиёзларни назарда тутувчи нормалар билан тўлдирилди. Яъни жисмоний шахсларнинг солиқ солинадиган иш ҳақи ва бошқа даромадларининг олий ўқув муассасаларида тўлов-контракт асосида таълим олиш учун ўзи ёки фарзандларини ўқитиш учун йўналтирилган маблағлари жисмоний шахслардан олинган даромад солиғидан озод этилади. Шунингдек, жисмоний шахсларнинг жамғариб бориладиган пенсия ҳисобварақларига ихтиёрий равишда тўланадиган маблағлари ҳамда қишлоқ жойларида "Қишлоқ қурилиш" банкнинг кредитлари ҳисобига яқка тартибда уй-жой қурувчи шахслар томонидан олинган ипотека кредитлари ҳамда улар бўйича ҳисобланган фойзаларни

июндаги "Тадбиркорлик субъектларини ҳуқуқий ҳимоя қилиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги 3619-сонли фармонининг 1-бандига асосан 2005 йилнинг 1 июлидан бошлаб тадбиркорлик субъектларига нисбатан ҳуқуқий таъсир чоралари фақат суд орқали қўлланиш тартиби белгиланган эди.

Ўзбекистон Республикаси "Давлат солиқ хизмати тўғрисида"ги қонунининг 5-моддаси 1-қисми 8-бандига ҳам ўзгариш киритилганлиги сабабли 2010 йил 1 январдан солиқ текширувни ўтказишга солиқ тўловчи томонидан тўсқинлик қилинган ёки давлат солиқ хизмати органи мансабдор шахсларининг солиқ тўловчи томонидан даро-

латилди. Шунингдек, ДСҚнинг тизимига ўзгариш бўлди, яъни Республикадаги бозор ва савдо марказларида назоратни амалга оширадиган бош бошқарма ва вилоятларда бўлимлар ташкил этилди.

Уларга бозор ва савдо марказлари ва уларнинг ҳудудида фаолият кўрсатадиган автостоянкалар, ҳўжалик юритувчи субъектлар фаолияти устидан назорат олиб бориш ва текшириш ўтказиш:

- ишлаб чиқарилган сифатсиз ва истеъмолга яроқсиз ҳамда

СОЛИҚ ҚОНУНЧИЛИГИДАГИ ЎЗГАРИШЛАР

Солиқ кодекси нормаларининг амал қилишини ва самарадорлигини мунтазам мониторинг ва таҳлил қилиб бориш, зарур бўлган ҳолларда эса уни янада такомиллаштириш учун тақлифлар киритиш белгиланган эди. Шу мақсадда Вазирлар Маҳкамаси ҳузурида идоралараро махсус гуруҳ ва унинг доимий ишчи органи тuzилган.

2008 йилда келиб тушган шундай тақлифлар асосида Солиқ кодексининг 79 та моддасига ўзгариш ва қўшимчалар киритилган эди.

2009 йилда ҳам таҳлил ва мониторинглар олиб борилиб, тегишли тартибда Олий Мажлиснинг Қонунчилик палатаси муҳокамасига "Ўзбекистон Республикасининг айрим қонунларига ўзгариш ва қўшимчалар киритиш ҳақида"ги қонунлар лойиҳалари киритилиб, қабул қилинди ва Сенатнинг йиғирмачи ялпи мажлисида маъқулланди. Мазкур қонун Президентимиз томонидан 2009 йил 30 декабрь кунин имзоланиб, газетда чоп этилди ҳамда 2010 йил 1 январдан ҳаётга татбиқ этила бошланди.

Ушбу ҳуқуқий ҳужжатлар, аввало, солиқ солиш тизимини янада такомиллаштиришга йўналтирилган ўзгариш ва қўшимчаларни, шу жумладан, Солиқ кодексининг ҳамда унга оид қонунларнинг айрим нормаларининг турлича талқин қилинишини бартараф этишни назарда тутди.

Юқоридаги қонун билан

Мамлакатимизда миллий эстрада санигини янада ривожлантириш, бу соҳа ижодкорларининг профессионал малакасини ошириш, ёш санъаткорларнинг ўз иқтидорларини намойиш этишлари учун барча зарур шарт-шароитлар яратиб берилди. Шу билан бирга, мазкур соҳанинг ривожини энг аввало соҳа ижодкорларининг фаолиятларини ҳуқуқий жиҳатдан тартибга солиш масаласига боғлиқлигига алоҳида аҳамият берилди. Хусусан, бу борада фаолиятнинг лицензияланганлиги ўта муҳимдир.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2003 йил 11 ноябрдаги 498-сон Қарори гастроль-концерт фаолиятини, шунингдек тўй, юбилей ва бошқа тантаналарда концерт хизмати кўрсатишни, грампластинкалар, аудио кассеталар ва лазерли дискларни ишлаб чиқариш, ёзиш, қўйиштириш ва сотиш фаолиятини лицензиялашни янада такомиллаштиришга қаратилган.

Президентимизнинг 2009 йил 22 де-

кабрдаги 1245-сонли қарори асосида ушбу қарорга қўшимча ва ўзгаришлар киритилди. Жумладан, гастроль-концерт фаолиятини амалга ошириш ҳуқуқи учун лицензиялар - фақат ижрочи жисмоний шахслар ва ижодий жамоалар - юридик шахсларга берилиши белгиланди.

Шунингдек, Кодекснинг 22-моддасига "асосий фаолият тури", "бюджетдан ажратиладиган субсидия", "дивидендлар", "мол-мулк" ва "роялти" тушунчаларига тахририй аниқлик киритилди.

Кодекснинг 58-моддасига киритилган қўшимчаларга кўра, ортиқча тўланган бошқа мажбурий тўловлар ҳам солиқлардан ортиқча тўланган маблағлар каби (57-моддаси) қайтариш тўғрисида ариза берилган санадан эътиборан ўттиз кун ичида солиқ тўловчига қайтарилиши лозим.

2009 йил 6 апрелда қабул қилинган "Тижорат банклари депозитарига аҳоли ва ҳўжалик субъектлари бўш пул маблағларини жалб этишни янада рағбатлантиришнинг қўшимча чора-тадбирлари тўғрисида"ги қарор талабларидан ҳамда 2010 йил учун солиқ сиёсати концепциясидан келиб чиққан ҳолда тўловларни пластик карточалар асосида қабул қилиш бўйича ҳисоб-китоб терминалларидан фойдаланиш тартибини бузган солиқ тўловчиларга нисбатан жазо чоралари қўлланилишини назарда тутадиган қўшимчалар ҳам киритилди.

Солиқ кодексининг 179-мод-

дага қўшимча киритилди.

Бундан ташқари, кодексга яна бир қатор тўлдириш, таҳририй тусдаги қўшимча ва ўзгаришлар киритилди.

Шу билан бирга "Солиқ тўғрисида"ги қонун ҳужжатлари такомиллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикаси МЖТКнинг 175-моддасига солиқларни, бюджетга ва бюджетдан ташқари жамғармаларга бошқа мажбурий тўловларни ҳисоблаб чиқариш ва тўлаш учун зарур бўлган ҳисоботларни, ҳисоб-китобларни ва бошқа ҳужжатларни тақдим этмаслик ёки белгиланмаган шаклда тақдим этиш, тўлашни лозим бўлган солиқ ёки бошқа мажбурий тўловларнинг миқдорини камайтиришга олиб келиши ёки олиб келмаслигидан қатъи назар жарима солишини белгилловчи ўзгариш киритилди.

МЖТКнинг 215²-моддасига биноан, тегишли орган ва ташкилотлар томонидан солиқ тўловчининг мажбуриятлари юзга келганлиги тўғрисида ахборот тақдим этиш мажбурияти бажарилмаган ҳолларда ахборотни тақдим этадиган органлар ва ташкилотларнинг мансабдор шахсларига нисбатан жавобгарлик чоралари белгиланди. Ушбу норма мазкур органлар мансабдор шахсларининг жавобгарлигини оширишга ҳамда бундай ҳоллар юз беришининг олдини олишга қаратилган.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2005 йил 14

мадлар олиш учун фойдаланилаётган ёхуд солиқ солиш объектини сақлаш билан боғлиқ ҳудудлар, бинолар, шу жумладан жойларни кўздан кеचирishi учун кириши рад этилган ҳолларда солиқ тўловчининг банклардаги ҳисобварақлари бўйича операцияларни тўхтатиб туриш юзасидан суд тартибда чоралар кўриш белгиланди.

Бундан ташқари, солиқ ва молиявий ҳисобот уни тақдим этишнинг белгиланган муддати тугаганидан кейин 15 кун ичида солиқ тўловчи - юридик шахс томонидан тақдим этилмаганда ҳамда солиқ тўловчи - юридик шахс кўрсатилган манзилда бўлмаганда давлат солиқ хизмати органларининг қарори асосида ҳам солиқ тўловчиларнинг банклардаги ҳисобварақлари бўйича операцияларини тўхтатиб туриш амалга оширилиши мумкинлигини белгилловчи ўзгариш киритилди.

Эътиборингизни 2010 йил 8 январь кунин Республика Президенти томонидан имзоланган 1257-сонли қарорга қаратмоқчиман. Ушбу қарорда Давлат солиқ қўмитасига бозор ва савдо марказларининг солиқ қонунларига риоя этишлари, уларнинг молия ва ҳўжалик фаолиятлари устидан қатъий назорат олиб борилиши ҳамда бозор ва савдо марказлари ҳудудида солир этилаётган ҳуқуқбузарликларни аниқлаш, суриштирув ҳаракатлари олиб бориш, жиноят ишлари кўзатиш ва тегишлилиги бўйича юбориш вазифалари юк-

қонунсиз товарлар сотилишининг олдини олиш;

- савдолар тушган нақд пул тушумини назорат қилиш ва пул маблағларининг банкдан ташқари муомаласини қасқартириш;

- молия-иқтисодий ва солиқ соҳасидаги ҳуқуқбузарликлар содир этиш ҳолатлари бўйича терговолди текширув, жиноят иши кўзатиш, суриштирув ишларини олиб бориш ва тегишлилиги бўйича юбориш;

- Солиқ соҳасидаги ҳуқуқбузарликлар натижасида давлат, юридик ва жисмоний шахсларга етказилган иқтисодий зарарларни ундириш юклатилди.

ДСҚнинг бош бошқарма ёки вилоятдаги бўлим бошлигининг буйруқларига асосан бозор ва савдо марказлари ва уларнинг ҳудудидаги автостоянкалар, ҳўжалик юритувчи субъектлар фаолиятини кунлик текшириш ваколати берилди ва мувофиқлаштирувчи кенгашининг ҳудудий комиссиясига маълум қилиниши белгиланган бўлди.

Мазкур ҳужжатлар юртимизда ислохотларни амалга ошириш учун илғор замонавий солиқ солиш тизимига мос келадиган ва бюджетнинг даромад қисми шаклланишини барқарор равишда таъминлайдиган ҳамда иқтисодий ўсишга таъсирчан омил бўладиган самарали солиқ тизими барпо этилишига хизмат қилади.

Шухратжон УРИНОВ,
Сурхондарё вилоят прокуратураси
Солиққа оид қонунчилик ижроси
устидан назорат бўлими бошлиғи

ИЖОДКОР КАФОЛАТИ

Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодексининг 63-бобида гастроль-концерт фаолиятини амалга оширувчи юридик ва жисмоний шахсларга солиқ солишининг ўзига хос хусусиятлари белгиланган бўлиб, унинг 388-моддасида юридик ва жисмоний шахслар гастроль-концерт фаолиятини қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда бериладиган лицензия асосида амалга ошириши кўрсатилган. Фаолият турлари билан лицензиясиз ва бошқа рўхсат берувчи ҳужжатларсиз идуулла-

ниш Солиқ кодексининг 117-моддасига мувофиқ фаолиятнинг ушбу турларини амалга ошириш даврида олинган соф фойда миқдоридан жамма солишга сабаб бўлар эди. Ушбу моддага 2009 йил 30 декабрда ўзгариш киритилиб, энди фаолиятнинг ушбу турларини лицензия-

сиз ёки рўхсат берувчи ҳужжатларсиз амалга ошириш даврида олинган соф фойда миқдоридан, бироқ энг кам иш ҳақининг эллик баравари миқдоридан кам бўлмаган миқдорда жарима солишга сабаб бўлиши белгиланди.

Ушбу ўзгариш соҳада лицензиясиз ва бошқа рўхсат берувчи ҳужжатларсиз фаолият кўрсатилган учун белгиланган жавобгарликни кучайтиришга ва бундай ҳолатларни юридик ва жисмоний шахслар томонидан содир этилишининг ол-

дини олиш мақсадида амалга оширилди деб ўйлайман.

Жумладан, Тошкент шаҳрининг Со- бир Раҳимов тумани Давлат солиқ инспекцияси томонидан 2009 йил давомида жисмоний шахслар фаолиятида аудио- видео кассета ва лазер дискларнинг но- қонуний савдоси билан шугулланиш ҳолатлари рейд текширувлари давомида аниқланган ва қонуний чоралар кўрил- ган. Рақамларга тўхталиб ўтадиган бўлсак, 9 та ҳолатда 2468 донга жами суммаси 5516,0 минг сўмлик бўлган аудио-видео кассета ва лазер дисклари суд органлари қарори билан мусодара қилинган.

Хар бир кўзланган иш қайси соҳа, қайси йўналишда бўлмасин, у биринчи галда қонунга мувофиқ бўлиши даркор. Чунки бу биз қўрмоқчи бўлган эркин фу- қаролик жамиятининг муҳим пойдево- ридир.

Х. САЙДАЛИЕВ,
Собир Раҳимов туман
ДСИ шўбаси бошлиғи

Мана бир неча кундирки, Салима (исм-фамилиялар ўзгартирилган)нинг кайфияти йўқ. Ахир тиббиёт коллежини тугатиб, шаҳардаги тиббиёт бirlашмасининг стерилизация бўлимига ҳамшира бўлиб ишга кирганида, қанча қувонган эди. Афсуски, қувончи узоққа чўзилмади. Аксига олиб, стерилизация қиладиган аппарат

бош шифокорга учраб, янгилек ҳақида сўради.

— Ҳозирча янгилек йўқ. Айтмоқчи, — у катта ҳамширага юзланди. — Сизларда буш ўрин йўқми?

— Ҳа-я, яқинда битта ҳамшира-миз ишдан бўшаган эди. Ушанинг ўрни бўш.

— Ана, жой ҳам топилди.

Тўғрими?

Иши битаётганидан мамнун бўлган Салима "ҳа" деган маънода бош иргалди.

— Нима дейётганимни тушунгандирсиз?

— Тушунмай ўлибманми, опа?!

Умрингиздан барака топинг. Яхшиликларингизга қайтарай...

— Тушунган бўлсангиз, гап

лас, 300 минг сўм олиб келсангиз, ишингиз битади...

Салима "хўп" деганча, эшикка йўналди. Уйга қайти-ю, шунча пулни қаердан олишини ўйлаб, боши қотди. Бир-икки танишларидан сўраб кўрди, натижа бўлмади. Уйлай-уйлай, бир қарорга келди. Бўлаётган ишларни батафсил қорозга тушириб, тегишли орган-

лиманинг келганини эшитган Сожида Қодирова, уни дарҳол қабул қилди.

— Бу бошқа гап, синглим. Бор экансиз-ку! Бўлмаса, эртдан бошлаб ишга чиқаринг. Биров бир нарсаси, менга айтасиз.

У шундай дея, қорозга ўралган пуллари стилининг тортмасига солиб қўйди. Салима хонадан чиқиши билан у ерга фуқаро кийимидаги бир неча йигит кириб келишди...

Сожида Қодирова бу лавозимга ўз-ўзидан келиб қолмаган. У бунга қадар шифохона бош шифокори лавозимида ҳам фаолият кўрсатгани боис, бу соҳанинг пасту баландлигини, ўзининг хизмат вазифаси нималардан иборат эканлигини яхши биларди. Тўғри, у тергов даврида бу пулни ўзи учун эмас, бузилган қурилмани таъмирлашга сўраганини таъкидлаган бўлса-да, унинг айби инкор этиб бўлмайдиган далиллар билан ўз ибодитини топти.

Хулоса ўрнида "менинг нафсим балодир, ёнар ўтга солдур", деган мақолни яна бир бор эслатиб ўтишни жоиз деб билдик.

Жамол АХМАНОВ,
Тошкент вилоят прокуратураси
АМИБ катта терговчиси

ҚИММАТГА ТУШГАН "ХАРАЖАТ"

яхши ишламай қолди, шу баҳона уни ишдан бўшатиб юборишди. Бошқа касбининг бошини тутай деса, қўлида ҳамширалик дипломи бор. Қолаверса, икки-уч йил ишлаб ҳам қўйган. Шунинг учун Салима тавakkал қилиб, тиббиёт бirlашмаси бош шифокорининг ҳузурига йўл олди. Гарчи Сожида Қодирова бу лавозимда вақтинча ишлаётган бўлса-да, уни яхши қабул қилди. Илтимосини эшитгач, қўлидан келганча ёрдам беришга ваъда бериб, уч-тўрт кун кутиб туришни тайинлади. Салима унинг қабулидан хурсанд бўлиб чиқди.

Орадан бир ҳафтача ўтгач, Салима поликлиникада катта ҳамшира бўлиб ишловчи таниши билан

Бўлмаса, Салима, сиз ўша поликлиникага бориб, бош шифокорга учрашасиз. Аризага унинг розилигини ёзиб, олиб келсангиз, қолган гапларни кейин гаплашамиз. Хўпми?

Салима унинг гапи билан ариза ёзиб, поликлиника бош шифокорига учрашди. Бош шифокор "эътирозим йўқ. Уч ой синов муддати билан" деб ёзиб бергач, Сожида Қодированинг ҳузурига йўл олди.

— Бу бошқа гап. Энди, синглим... Ўзингиздан қолар гап йўқ. Ҳозир бирон жойда иш топишининг ўзи бўлмаяпти. Бунга ўзингиз ҳам гувоҳ бўлдингиз.

бундай. Сиздан яшириб ўтирмайман. Ҳар қандай ишни бажаришда майда-чуйда харажатлар дегандек, гап бўлади. Шунинг билансизми? Хул-

Рус тилида таълим бериладиган мактабнинг бошланғич синф ўқувчиларига ўзбек тили фанидан сабоқ бериб келган "муаллима"нинг тушунтириш хатигада имло хатоларини кўриб, унинг қўлида ўқиб саводсиз бўлиб қолган болаларга ачинади киши. 7-синф ўқувчиларига зоология фанидан сабоқ берган муаллиманинг эса русча забони кўча-кўйдаги сўзлашув нутқидан ҳам камбағаллиги, русча-ўзбекча сўзларни қоритириб гапиришига қараб туриб ота-оналар ҳам ёқа ушлашди. Махсус педагог хитосисига ёқа бўлмаган, устоз кўрмаган ўрта маълумотли "ўқитувчилар"дан бошқа нима ҳам кутини мумкин? Дарсиклардаги мавзуларни ёдлаб олиб, тўтиқушдай узук-юлук "тушунтириш" билангина болаларга тўлақонли билим бериб бўлмаслиги кундай равшан-ку!

Марғилон шаҳар прокуратурасининг саъй-ҳаракати билан рус тилида таълим бериладиган 11-сонли умумтаълим мактабига носоғлом муҳитга чек қўйилди. Ушбу билим даргоҳида "Таълим тўғрисида" қонун ва қонуности ҳужжатларига қандай амал қилинаётгани ўрганилганда мактаб маъмурияти ҳамда айрим "ўқитувчи"ларнинг жинсий қилмишлари юзгага қалқиб чиқди.

Хусусан, асли марғилонлик бўлиши Нигорахон Милладжонованинг А.Чўлпон номи Андижон педагогика билим юрти-ни биттирганлиги тўғрисидаги дипломнинг қалбақчилиги аниқланди. У ушбу дипломни сотиб олгач, 1999 йили шаҳардаги 27-умумтаълим мактабига бошланғич синф ўқитувчиси бўлиб ишга жойлашган. Шаҳар халқ таълими бўлимининг ўша пайтдаги мутасаддилари ҳамда мактаб маъмурияти эса у тақдмдан этган дипломнинг ҳақиқий ёки қалбақчилигини аниқлашни ўзига эп кўрмаган. Мактабда ярим йил "дарс бериб", 105 минг сўм иш ҳақи ҳам

ЧАЛАСАВОД ЎҚИТУВЧИЛАР

олган Н.Милладжонов, 2006 йил август ойида ўша қалбаки диплом билан рус тилида таълим бериладиган 11-умумтаълим мактабнинг бошланғич синф ўқитувчиси лавозимига ишга қабул қилинган. Русча "алиф"ни билмайдиган муаллима қай йўсинда болаларга Алифбони "судвай" ич-ғизиб юборганини тасаввур қилиш қийин эмас. Унга салкам уч йил мобайнида 3620000 сўм маош тўланган.

— Уни мен ишга олмаганман, шунинг учун дипломи қалбақчилигини билмаганман, — дейди судланувчи, 11-ўрта умумтаълим мактабига сўнгги икки йил мобайнида директор бўлиб ишлаган Нигора Усмонова. — Унинг билими саёз, қоникарсиз дарс ўтгани тўғри. Танқидли ёқирмасли. Камчиликларини кўрсатсак, жанжал бошларди...

бўйича тугатиб, иш юритувчи лавозимда ишловчи С.Садикова бошланғич синфларга ўзбек тилидан "сабоқ" берган. Фарона кечки енгил саноат коллежини тамомлаб, 0,5 ставкада ҳисобчи лавозимда иш бошлаган 3.Исмониллова эса бошланғич синфларнинг этика фани ўқитувчиси лавозимига тайинланган. Ўқув йили мобайнида ушбу чаласавод ўқитувчилар 500 минг сўмдан 813 минг сўмгача иш ҳақларини санаб олишарган. Болаларга тўлақонли, тўқис билим бера олишмаса-да, гайриқонуний иш ҳақларини санаб олишдан виждонлари заррача огримган.

Гайриқонуний қилмишларини яшириш мақсадида мактаб директори Н. Усмонова илмий бўлим мудири Н. Абдуллаева билан тил бириктириб, расмий ҳужжатларни қалбақлаштиришган. 2008-2009

ўқув йили мактаб ўқитувчиларининг штат жадвали тарификациясига Марғилон ҳисоб-кредит коллежини тамомлаган Д.Юльчиевани "ФДУ" — Фаргона Давлат университети тарафини талабаси, Марғилон иқтисодиёт коллежини биттирган С.Садиковани ва Фаргона кечки енгил саноат коллежини тамомлаган 3.Исмонилловани эса "МПУ" — Марғилон педагогика коллежининг битирувчилари, дея сохта ёзувларни киритишган. Уларни болаларнинг мукаммал билим олишларидан кўра ҳисоботларда мактабда ҳамма ишлар "беш"ли-

гани тўқис қилиб қўйиш кўпроқ ташвишлантирган бўлса керак. Тажрибали фан ўқитувчиларининг етишмаслиги туфайли техник ходимларга дарсларни тақсимлаб берилиши эса, уларнинг ўзларини оқлашлари учун келтирилган асоссиз ваздалардан бошқа нарсаси эмас.

Мактабдаги "ишбилармонлар"нинг айби тасдиқланди. Чаласавод "ўқитувчи"лар ишдан бўшатилди. Суд Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг Амнистия тўғрисидаги қарорини татбиқ этиб, хизмат сохтакорлигидан иборат жиноятга қўл урган судланувчиларни жазодан озод этди. Уларга қилмишларидан тўғри хулоса чиқариб, бундан бугунга ҳалол ишлаш имконияти ҳавола этилди.

Анваржон АДХАМОВ,
Марғилон шаҳар прокурорининг ёрдамчиси

Қодиржон Солайдинов
2006 йил июнь ойидан 2008 йил ноябрь ойига қадар "Водийгазтаъминот" унитар корхонасининг Кўронтена филиали бошлиғи лавозимда ишлаган чоғлари виждон ва қонунга бўйсуниб иш ташкил этмади. Оқибатда у каттагина жиний гуруҳнинг бошлиғига айланиб қолди. Мазкур жиний гуруҳ ҳуқуқ-тартибот органлари ходимлари томонидан фонс этилди.

Нафси ҳақалак отган раҳбар моддий манфаат кўриш мақсадида корхона касирлари М.Аҳмаджанова ва Д.Хотамов, табел тузувчилар Қ.Нишанбоев, О.Мўминова, А.Хошимов, М.Ғофурова, Ғ.Марзаков, корхона иқтисодчиси Р.Қучирова, омонбори О.Мирзаев, техника хавфсизлиги муҳандиси Қ.Раҳимов, фуқаролар М.Мирзаалiev, Д.Сабиров, Қ.Нурманов, В.Турсунбоев, Ш.Шокирова, И.Исроилов, М.Абдуллаева, Қ.Соқиевлар билан жиний тил бириктириб, уюшган

гуруҳга бirlашади. У уюшган гуруҳ манфаатларини кўзлаган ҳолда ўзаро вазифаларни тақсимлайди.

Уюшган гуруҳ ўртасида тузилган режага кўра, раҳбар корхонада ишлайдиган шахсларни ишга қабул қилиш тўғрисида қалбаки буйруқ чиқариши ва уюшган гуруҳ фаолиятини назорат қилиш "масъулиятини" олди. Шу тариқа ҳамтовқолар жиний фаолиятларини бошлайдилар: моддий жа-

майдиган фуқароларни ҳар кун ишга келди деб қалбаки табел тузиб боришди, корхона иқтисодчиси Р.Қучирова эса "Водийгазтаъминот" унитар корхонаси виждон бошқармаси томонидан корхона ишчиларига ҳисобланган иш ҳақлари учун тўлов ведомостларига юқоридаги ишлаган фуқароларни киритиб қўяверди. Корхона касирлари М.Аҳмаджанова ва Д.Хотамовлар иш ҳақи ведомостига кўрсатилган, аслида корхонада

жами 3 млн. 592 минг сўмлик товар-моддий бойликларни ва 3 млн. 935 минг сўмлик зарурий эҳтиёт қисмларини уюшган гуруҳ манфаатлари йўлида талон-торож қилиб, яроқсиз ҳолга келтирди.

Меҳнатсиз даромадга ўрганган бу кимсаларнинг қинғир ишлари бу билан ҳам якун топмаган. Жиний гуруҳга шерик бўлиш иштиёқи техника хавфсизлиги муҳандиси Қ.Раҳимовда ҳам пайдо бўлди. Бу иштиёқ туфайли тумандаги

ТЕКИНИ ТЕШИБ ЧИҚДИ

ишламайдиган шахслар учун ёзилган иш ҳақларини сохта имзолаб қўйиб, олинган пуллари уюшган гуруҳ аъзолари ўртасида тақсимлаш лозим бўлган.

Шунга кўра, жиний гуруҳ корхонада ишлаган "ишчилар"нинг ҳисобидан жами бўлиб 19 млн. сўмдан ошдиқроқ маблағни ўзлаштириб юбордилар.

Устомон раҳбар ҳеч инсофга келай демасди. У жиний ҳаракатларини давом эттириб, жиний шериги моддий жавобгар шахс О.Мирзаев ва ўз зиммасида бўлган

"Савай" қишлоқ фуқаролар йигини ўрамадида Р.Бобоқонов ва "Бirlашган" маҳалласида яшовчи фуқароларнинг 1 млн. 315 минг сўмлик, Амир Темур кўчасида яшовчи фуқароларнинг 1 млн. 529 минг сўмлик, Қодиров кўчасида яшовчи фуқароларнинг 1 млн. 36 минг сўмлик, Топиболдиев кўчасида яшовчи фуқароларнинг 667 минг сўмлик, "Савай" қишлоғининг "Янги бўстон" маҳалла фуқаролар йигини Боз кўчасида яшовчи фуқароларнинг 2 млн. 483 минг сўмлик, жами 7 млн. 31 минг

сўмлик нақд пул маблағларини белгиланган тартибда банкка топширмайди. Пул кимсаларига тушиб кетади.

Бундай "пул операциялари" билан овора бўлган раҳбар ўз вазифасини унутди. 2008 йилнинг 1 ноябрь ҳолатига 401 млн. 903 минг сўм миқдордаги дебитор қарзларини ва фуқаролар томонидан кредитга олинган ҳақ ҳисоблаш усуулаларини 95 млн. 589 минг сўм пуллари белгиланган муддатларда ундириш чораларини кўрмайди.

Бу ҳам етмагандай, Қ.Солайдиновнинг масъулиятсизлиги ва лоқайлиги туфайли 2008 йил 1 ноябрь кун ҳолатига ишчи ва хизматчиларнинг иш ҳақидан 25 млн. 426 минг сўмлик қарздорлик юзгага келди.

Суд ҳукми билан раҳбарлик лавозимини суиестемол қилиб, нафсининг қулга айланган раҳбар ва унинг атрофидаги ҳамтовқолар қилмишларига яраша қонун олдида жавоб беришди.

Ойитло РАҲИМОВ,
Кўронтена туман
прокуратурасининг катта
терговчиси
Махпура ОРТИКОВА,
журналист

— Тез бўлсанг-чи! Қанақа уста-сан ўзи? Бунча имилладинг...

— Ака, ҳалақит берманг! Мен ишимни сифатли бажаришим керак. — Вей, мен сенга шошиб тур-ман, қисқа муддатда таъмирлайсан-ми, дедим-ку, ифлос!

— Оғзингизга қараб гапиринг, мана бўлди машинангиз, кетаве-ринг.

— Мени ишдан кеч қолдириб, яна гап қайтарасанми?! Ишнинг, муомаланим билмайсан. Ўқимаган-сан-да молсан, падаирингга лаянат!

— Узингни падаирингга лаянат! Иш ҳақини бер-да йўқол, иккин-чи қорангни кўрмай.

— Қанақа пул, мени кечиктириб қанча ишдан қолдирганинг етар, "расчет"! Гап қайтарганинг учун ҳали кунингги кўрсатман, шошиб ту-рибман-да...

Тўлқин зарда билан "Нексия"си-га ўтириб, устaxonадан шитоб би-дан чиқиб кетди. Меҳнат қилиб, ҳам гап эшитган, ҳам пулини ололма-ган Элдор аламдан ёниб турган пайт-да катта уста Жянши келиб қолди. Элдорнинг авоизини кўриб, сўра-ди:

— Нима гап?

— Анави Тўлқин жўрангиз билан уришиб қолдим. Ҳам пулини берма-ди, ҳам сўқиб кетди.

— У менинг ҳам жонимга тегиб юрибди. Бир-икки марта мени ҳам сўқиб кетди, бир марта нотаниш бо-лараларга дўпослатди.

— Жа алоқангиз яхшийд-ку...

— "Постоянный клиент" бўлгани учун танишиб қолгандик. Охириги пайтлар ҳалдидан ошайпти. Бирга-лашиб Чупонотадан "вулканизация" очмоқчилик, мен бу жой автома-шини ювиш учун қулай, дедим. "Авто-мойка" курди. Кейин Рудакий кўчасида "вулканизация" курадикан бўлиб, бизнинг болаларни ишга олиб кетмоқчи бўлган эди, кўнма-дим. Шундан бери чиқишолмай қол-дик. Бўлар-бўлмасга жанжал чиқариб сўқиди, камситди...

— Эҳ, милтигим бўлса, шартта отиб ташлардим у олифтан! Ким кимга кўрсатишини тушунтириб қўярдим.

— Милтиқ топиб берсам, отасан-ми?

— Отам!

— Милтиқ бор, фақат патронни ўзинг топасан!

— Гап йўқ!

Икки аламада қўл ташлашди.

— Милтиқни қаёқдан топасиз?

— Бир пайтлар қариндошимиз Озарбайжонга кўчиб кетётганда, юкларини ташашга кўмаклашгайиб, милтигини яшириб олиб қолгандим.

Жума шаҳридаги бир қариндошим-ниқда турибди. Ўшаи олиб кела-миз. Сен патрон топа оласанми?

— Қишлоғимизда овчилар бор, шулардан топса бўлади.

Орадан бир-икки кун ўтгач, туш-лик пайти Элдорнинг "Дамас"ида Жума шаҳрига боришди-да, мил-тиқни олиб келиб, устaxона рўпа-расидаги озиқ-овқат дўконининг ер-тўласига яшириб қўйишди. Яна бир-икки кундан кейин пайт топиб, лат-

тага ўралган милтиқни устaxонага олиб келишди ва таъмирлай бош-лашди.

— Ўҳ-ху, занглаб кетибди-ку, — деди Элдор милтиқнинг стволни кўздан кечираркан. — Отилармикин?

— Салкам йигирма йил ертўлада тургандан кейин занглайди-да. Занг-лаган жойларини яхшилаб "шкур-ка" қилиб тозала, мен темир арра топиб келаман.

Элдор стволни ҳафсала билан то-залади. Жянши темир кесадиган арра топиб келди. Кейин Жянши ташка-рига чиқиб, қоровуллик қилиб тур-ди. Элдор бўлса милтиқнинг кўндоғи билан стволни кесиб ташлаб, их-чамгина қирқма милтиқ ясади. Кей-ин яхшилаб мойлаб, тайёр ҳолга келтиргач, яна яшириб қўйишди.

Шу кунларда Элдорнинг акаси Собир автомашинасида келиб қолди. Элдор иш билан чиқиб кетгани учун Жянши машинани таъмирлар экан, икковларининг суҳбати қизиди:

— Яқинда бир маза қилиб овга чиқмоқчимиз.

— Қайси томонга чиқмоқчисиз-лар, — Собир ҳам қизикди.

— Билмадим, лекин зўр дам олмоқчимиз. Шунга беш-олтита пат-рон топиб бероласизми?

— Патрон топса бўлади, қишлоқ-да овчилар бор. Фақат мени ҳам олиб борсаларингиз...

— Гап йўқ... Мана эллик минг, ахир патронни текинга беришмас...

— Бўпти, мен патрон топгач, те-лефон қиламан, — Собир пулини олиб йўлга кетди.

У қишлоққа боргач, Аслиддин исмли овчи ўртоғига учрашди:

— Жўра, шаҳарлик болалар би-лан овга чиқмоқчилик, беш-олти-та ўқ ясаб бер, илтимос.

— Узимда порох йўғу, топса бўла-ди. Майли, бир илтимос қилибсан, йўқ деб бўладими?..

Аслиддин Анатолий Иванович исмли кекса овчидан 50 грамм по-роҳ сотиб олиб, қолган керакли нарсаларни ўзидан қўшди-да, бешта ўқ ясаб Собирга берди. Собир пул бер-моқчи эди, жўрачилик, деб олма-ди.

Кейин Жянши билан Элдор "Да-мас"да келиб ўқларни олгач, "Овга чиқсак хабар қиламиз, бирга бора-сан", деб кетишди.

Икки уста энди Тўлқинни интиқ-лик билан кута бошлашди. Бироқ у қорасини кўрсатмасди. Ниҳоят, бир кун пайдо бўлиб, Жяншига уч-рашди.

— Вулканизация очиш учун янги жой топдим. Бир-икки кундан кей-ин келаман, жойни бориб кўрамиз. Иккаласи ишдан, режалардан ҳам анча гаплашилди. Суҳбат охирида Тўлқин "керак бўлиб қолсам..." дея янги телефон рақамини Жяншига берди.

У кетгач, Жянши Элдорга ши-вирлади: "Биз кутган кун келди!"

Шу кунги кечқурун Жянши дўконга бориб бир ўзи бир шиша ароқ олиб ичди. Кейин Тўлқинга кўнғироқ қилди:

— Алло, вақтингиз бўлса, уста-хонага бир келасизми? Кечки пайт

тинч бўлади, автомашинангизни бемалол таъмирлаймиз. Янги уску-на олиб келганман, синаб кўрамиз.

— Бўпти, бироздан кейин бора-ман...

Жянши устaxонага келиб, Эл-дорни шошира бошлади:

— Элдор, тез иш кийимларинг-ни кий. Милтиқни ўқлаб, "яма"нинг ичига яшириб қўй. Ҳозир Тўлқин келади...

Элдор совуққонлик билан кийин-ди. Сўнг милтиқни ўқлаб, автома-шинанинг остки қисмини таъмир-лаш учун мўлжалланган чуқурнинг ичига яшириб қўйди.

Бошқалар уйига кетгани учун уст-axона жим-жит. Фақат уларнинг уст-axонасида чироқлар ёниқ. Деворга осилган, мойдан қорайиб кетган соат миллари 22.30 ни кўрсатиб, эри-нибгина чиқиллади.

Бироздан сўнг, Тўлқин машина-сида кириб келди. Қисқа салом-алик-дан сўнг Элдор "яма"га, машина ост-ига тушди. Кейин Жянши тушиб, Элдорга имо қилди-да, Тўлқинни чақирди:

— Ака, машинангиз чатоқ бўлиб-ди-ку?

— Нима гап, — хавотирланиб энгашди Тўлқин.

— Бу ёққа тушиб қаранг, таги ёрилиб кетибди...

Тўлқин ластта тушаётганда Жян-ши тепага чиқди:

— Сиз тушаверинг, учаламиз чу-қурга сийғаймиз. Элдор кўрсатади.

Жянши шундай дея секин таш-қарига, қоровулликка чиқди. Шо-шиб чуқурга тушган Тўлқин бир метр наридан ўзига милтиқ тўғри-лаб турган Элдорни кўриб қотиб қолди. Тепки босилди. "Ким кимга кўрсатишини энди кўрингми?" Эл-дорнинг тишлари орасидан учган сўзлар Тўлқиннинг бу дунёда охи-риги эшитгани бўлди. Элдор камига милтиқнинг кўндоғи билан Тўлқин-нинг бошига бор кучи билан урди...

Атрофга аланглаб турган Жянши ҳеч ким йўқлигига ишонч ҳосил қилгач, югуриб чуқурга тушди. Ик-ковлон жасадни автомашинанинг юкxонасига жойлашди. Кейин эшикни ёниб, "Дамас"да милтиқ билан Элдорнинг кийимларини да-рёга ташлаб келишди. Устaxонага қайтишгач, эгасининг жасади юкxонага ётган "Нексия"ни миниб чиқишди. Элдор "Нексия"ни ҳайда-ди, изидан "Дамас"ни Жянши бо-шқариб борди. Хишрай кўрғони орқали шаҳар ташқарисига чиқиб, автомашинани кимсасиз жойда қол-дириб келишди. Кейин уйга бориб дам олишди. Эрта тонгда яна уст-axонага келиб қон доғларини тоза-лашди-да, ҳеч нарсга кўрмагандай иш бошлашди...

Дала-дашда турган, кимсасиз "Нексия" машинаси тезда одамлар-нинг эътиборини тортди. Унинг эшиклари қулфланмаганлиги, туш-гача ҳеч ким сўраб келмаганлиги кишиларда шубҳани оширди...

Кечқурун автоустaxонага кетган отанинг эрталабча келмагани эса уйдагиларда хавотир уйғотди...

Жиноят тезда очилди. Айбдорлар айбларига иқдор бўлишди. Узоқ муд-дат уйда ҳужжатсиз милтиқ сақла-ган Жяншининг Жума шаҳрилик қариндоши, Элдорнинг овга қизи-қувчан Собир акаси, унга ўқ тайёр-лаб берган Аслиддин, Аслидинга порох сотган кекса овчи... улар ҳам жиноят содир эттиди. Бировнинг умрига зомин бўлишди. Натижада уларнинг ҳар бири узоқ йилга озод-ликдан маҳрум этилиб, тегишли жа-золарини олдилар. Маънавиятсиз-лик, инсоннинг ҳаётининг қадри-ни билмаслик оқибатида, арзима-ган алам учун одам ўлдирган Жян-ши 17 йил 6 ой, Элдор эса 18 йил муддатга озодликдан маҳрум этил-ди.

Хулоса чиқариш эса ҳар кимнинг ўзига ҳавола.

Раҳим УСМОНОВ,
Самарқанд вилоят прокуратураси
бўлим бошлиғи в/б
Садриддин НАБИЕВ,
журналист

Ўтган йилнинг айни шу бугунги куни. Зийфат ав-жига чиққан пайтда ҳам "юбилар" - Мардон аканинг кўнглига ҳеч нима сиймай ўтирарди. Унинг 62 ёшини нишонлаш учун қариндошлари, оғина-оғайинлари йи-ғилишган, Мардон ака ҳам тўқин дастурхон билан меҳмонларни қўтиб олган эди. Аммо унинг ана шун-дай қунида ҳаётидаги энг яқин инсони - хотини Оди-нанинг келмагани қаттиқ ботди.

Аслида Мардон ака ҳам кўпчилик қатори туғилган кун, мучал ёши каби саналарни нишонлашни унчалик хуш кўрмас, қачондир, нима сабабдандир урф бўлиб қолган бу тадбирларни худдай қабул қилмас эди. Шу сабабли бу гал ҳам туғилган кунини нишонлаш нияти йўқ эди. Аммо уза-тилган қизлари, куёвлари, яқин дўстлари келишини би-либ дастурхон ёзди. Турган гапки, бундай тадбирлар ички-ликсиз ўтмайди. Бу сафар ҳам шундай бўлди: Мардон ака-нинг соғлиги учун кетма-кет қадаҳлар кўтарилди. Бир-би-ридан "мазмундор тост"лар учун Мардон ака куёвлари ва оғайинлари билан қадаҳ тўқштиришдан ўзини тиймади. Аммо, юқорида айтиб ўтганимиздай, шундай хушчақчақ даврада ҳам унинг кўнглига чироқ ёқса ёришмас, бунди ат-рофдагилардан яширишни ҳам унчалик хоҳламаз эди. Ка-мига эзмароқ оғайинлари "Одина кўринмайди, тинчлик-ми?" деб қайта-қайта сўрайверишлари унинг қонини қай-ната бошлади.

Бундан бироз аввал, Мардон ака турмуш ўртоғи Одина опа билан гап талашиб қоллишган, ундан қада бўлган хоти-ни катта ўғлиниқига чиқиб кетган ва ёши бир жойга бориб қолган эр-хотин алоҳида яшай бошлаган эди. Аммо Мардон ака туғилган кун бахонасида хотинининг келишини, ярашиб олишларини кутган эди.

ТУҒИЛГАН КУНДАГИ ҚАТЛ

Аслида уларнинг ўртасидаги зиддият анча олдин, Оди-на опа тадбиркорлик билан шуғулланишни бошлаган чо-лардаёқ бошланган эди. Тадбиркор, турган гапки, эл ора-сида юради. Ишининг юришиши турли идораларга, турли одамлар билан келишиб, мурося қилиб иш олиб бориш билан боғлиқ. Мардон ака хотинининг бегона эркаклар би-лан иш олиб боришини ҳазм қилолмади. Ойида келиш-мовчиликлар пайдо бўла бошлади. Одина опа эрини бема-ни рашқда айблади, "Мен сизга ўн саккиз йилар қизми-дим, рашқ қиласиз? Нима қилсам, мана шу рўзгор учун қиялланман-ку!" деб унинг сабаб-бесабаб мингирлашларига эътибор ҳам бермади.

Аммо, тўғриси айтганда, Мардон акани рашқ эмас, бутундай ишга шўғилиб кетган хотинининг унга эътибор бермай қўйгани безовта қилаётган эди. Қолаверса, оилада хотин кишининг эркакдан кўп пул топишини, афсуски, ҳамма ҳам тўғри қабул қила олмас экан. Фарзандлар, қарин-дош-уруғ аралашиб, муаммога ечим топайлик деса, икко-ви ҳам насиҳат эшитадиган эмас, насиҳат берадиган ёшда-ги одамлар.

Хуллас, Мардон акани шайтон васваса қила бошлагани-га анча бўлган эди. Туғилган қунидаги ичкиликбозлик унга қўл келди. Меҳмонлар тарқалиши билан у ҳам йўлга чиқди. Бу вақтда тун ярмига яқинлашиб қолган эди. Катта ўғли яшайдиган уй олдида бориб, бироз турди. Аслида тўғри бостириб киришни ўйлаб борган эди, йўқ, хотинининг ўзи ҳовлига чиқиб қолди. Сим тўр тортилган "девор"дан ошиб ўтган шарпани кўриб, аввалгига Одина опа қўрқиб кетди. Сўнг унинг эри эканини кўриб, бироз ўзини босиб олди.

Мардон ака хотинининг ўзига ҳеч нима демай қараб тур-гани учун нима қиларини билмай қолди. Сўнг жанжал чи-қариш учун қандайдир соғилган мол-ҳол, уларнинг пули ҳақида гап очди. "Сизга бир тийин бермайман", гапни қисқа қилди Одина опа ва қайрилиб кета бошлади. Эрининг "Тўхтат!" деганига эътибор бермади.

Ўзини орият топталгандай ҳис қилган Мардон ака боя уйдан чиқа туриб ўзи билан ола келган пичоқни қўлга олди...

Бир аҳволда уйига кириб келган отасини кўриб, ўртан-ча ўтилинган ҳуши бошидан учди: "Нима гап ота? Қаердан келаясиз?"

Мардон ака беҳол ўтириб қолди: "Онангни пичоқлаб қўйдим, ўғлим..."

Ўғиллар улгуришмади. Улар етиб бориб, "тез ёрдам" ча-қирганларида Омина опанинг жони узилиб бўлган эди...

Аризмас зиддиятлар кучайиб бориши бир инсоннинг ум-рига зомин бўлди. Бошқасини эса қотиб теган тама билан бадном қилди.

Суд ўз турмуш ўртоғининг қотилига айланган жиноят-чига қилмишига яраша жазо тийинлади.

Шахзод ХУСАНБОЕВ,
Янгийўл туман прокурорининг ўринбосари

Гиевхандлик шундай бир балокчи, унга мубало бўлганлар инсонийлигини буткул йўқотди. Биринчи сари ваҳшийлашиб, энг қабих ва жоранчи ишлардан ҳам тап тормай-диган қимсага айланди.

Наманган шаҳар, 1-кичи туманда яшовчи Дмитрий Мошевичнинг ўзига ана шундай аянчи қисматни танилади. Таассуфки, оғуа қул бу манкурт қотил бир эмас, у инсоннинг ҳаётига зомин бўлди.

Дмитрий болалигида ҳам кўрс ва баджаҳл эди. Унинг тарбияси на отани қизиқтирди, на онани. Шу боис айна навқирон ёшида ўзи сингари юрчи-турчининг тайини йўқ ошанларига қўшилиди. Оқибатда, ана шундай пала-партиш турмуш тарзининг одатий қулларнинг бирида босқинчилик жинояти содир этиб, қамалиб чиқди.

Шундан кейин ҳам унга бепарво бўлишди. Назоратсиз қолдиришлари тўғрисида кетма-кет жиноят содир этиб, нақ етти марта қора курсига ўтириб ва турли мўддатларга озодликдан маҳрум этилди.

Боз устига, сўнгги бора қамоқдан чиққач, гиевхандлик дарлига мубало бўлди. Навбатдаги жиноятга ҳам уни ана шу оғу уладди...

2008 йил 13 август кунни эрталаб Дмитрий ўзи яшайдиган 1-кичи туман ҳудудига айланиб юриб, ўртоғи Михаил Дегтевин учратиб қолди.

— Бошим тарс ёрилиб кетай, дейятми... Уйингда аянидан борми? — сўради у ошансидан. Афтидан, бир кун аввал тузуккина ичиб олган чоғи, ҳозир шунинг таъсирида боши оғришдан шайқат қилаётганди.

— Менинг уйимда йўғ... отамда бор, — жавоб берди уни яхши тушушган Михаил. Боиси, у ҳам тез-тез дўстининг аҳволига тушиб турарди-да.

Икковлон биргаликда айтадиган манзилга етиб боришганда, хонадонда ҳеч ким йўқ эди. Бундан қувониб кетган Михаил музлаткидаги бир шиша ароқни газига билан олиб келиб, столга қўйди.

— Юр, дадам келгунича кета қолайлик, — улар шишалари ароқни ичиб бўлгач, кўчага бошлади

Михаил. — Йўкса, шу аҳволда мени кўчага чиқармайдилар...

Шу алфозда кўчага чиқишгач, 6-кичи туманидаги ошоналардан бирига боришди ҳамда овқатланиш баҳона аяна битта шишани бўшаттишди.

— Кайинг охиб қолди. Энди уйга қайтмасак бўлмайди, — Михаил дўстидан кўра тетикроқ бўлган учун ўрнидан турди. Дмитрийнинг қаршилигига қарамай, уни уйига ташлаб кетди.

Бу пайтда унинг синглиси Наташа дугоналари Ольга ва Людмила билан қаматгина дастурхон атрофида ичкилик ичиб ўтиришарди. Дмитрий ҳам даров уларнинг даврасига қўшилиди. Ҳаш-паш дегунча аяна битта шиша бўшади.

— Биз дискотекага кетяпмиз, — деди Наташа дугоналари билан кўчага отланар экан, акасига ёлворди. — Илтимос, мен келгунча ушлаб қолманг. Биласиз, эшикни ташқаридан очишининг иложи йўқ. Тақдиратиб шовқин қилсам, аяна қўшнилар жанжал қилади.

Дмитрий рози бўлди, бироқ тезда ушлаб қолди. Ҳатто Наташа тонга яқин дугоналари билан қайтиб келиб, эшикни зарб билан тақиллатишганда ҳам уйғонмади. Нойлоқ қолган қиз уйига балкон орқали олиб тушиб, уни уйғотди:

— Ака, туринг! Ольга "бошогринг" учун ичкилик сўрапти!

Дмитрий кўзини баъзур очди:

— Шу тобора ичкиликни қардан топаман?! Кейин... пулим ҳам йўқ...

— Ночора, — Наташа шалвирганча ортига қайтиб, дугоналари билан ухлаш учун ётоқхонага кириб кетди. Дмитрий эса бошининг қаттиқ оғришига тоқат қилолмай, ўрнидан турди.

У гарансиздан кўйи 4-кичи туман, 25-й ёнига келганда кун ҳали ёришмаган, соат 05:00 лар чамаси эди. Ёз жазирасидан толиққан кичик туман аҳли тонги салқин ҳавода ухлаб ётар, зарурат юзасидан кўчага чиққан уч-тўрт кишини ҳисобга олганда, атрофда ҳеч

зоғ кўринмасди. Бу Дмитрийга жуда қўл келди.

Шу тобора вужудини "дори" хумори сиқувга олар, боз устига кечкурунги ичкилик ҳам ўз таъсирини ўтказётганди. Ҳар иккисини сотиб олиш учун ҳам пул керак. Бироқ йигитнинг чўнтагида чақа ҳам йўқ эди. Шу боис, у биронта хонадоннинг "тунаб", кўлга илинган пул ва буюмларни олиб чиқиб кетиш ниятида 4-кичи туманга келганди. У

кўз югуртирар экан, уларни кўлга киритиш ҳисси вужудини чулбаб олди. Ана шу ёвуз ҳис уни ваҳшийлаштириб, қуошқондан чиқариб юборди. Дмитрий эста юриб бориб, қўлидаги болга билан Н.Баеванинг бўшга зарб билан урди. Аёл қаттиқ оғриқдан уйғониб, кўзини очди-ю, таселсида юзи чандик, вожат билан турган ёвуз кимсани кўриб, доламоқчи эди, аммо иккинчи кучли зарбдан сўнг ҳушини йўқотди. Уни

улади, деб уйлаган Дмитрий ширин уйкудаги Юляни ҳам икки зарбада "саранжомлаб", ётоқхонага йўнаaldi. Қизалоқ овоз чиқаришга-да улгурмай, жон таслим қилди.

Ёвуз қотил ётоқхонага кириб боришда Н.Баеванинг турмуш ўртоғи Равил Абильяпов ушлаб ётарди. Дмитрий у томонга ақиллашиб, бошини мўлжаллаганча болга билан урган, оғриқдан уйғониб кетган хонадон соҳиб долаб юборди. Шунда баттар кўзи қонга тўлган ваҳший кетма-кет зарбалар бера кетди.

Ажал кезиб юрган хонадонда Равил Абильяповнинг ўли Н.Баева ҳам яшар, у балконда улаётганди. Ичкаридаги шовқондан уйғониб кетган йигит меҳмонхонага кириб-ю, кийим-бошига қон сарпаган, қўлида қонли болга тутиб турган босқинчи кўзи тушиб, аввалига гарантсиз қолди. Сўнгра тезда вазиятни англаб, ҳужумга шайланган Дмитрийдан ўзини ёстиқ ёрдамида ҳимоя қилишга тушди. Бироқ гиевханд молда ва ичкилик "хумори"даги босқинчининг куч бовида ўзилан усту эканини англаб, балконга қочиб чиқди-да, эшикни қўлфалаб олди. Сўнгра боз овозда кўни-қўшнилар-

ёхуд оғу сабаб
Юзага келган қотиллик

аввалдан бу уйни яхши билар, қолавераси, 1-қаватда жойлашган "Қизил ярим ой" жамиятига қарашли давлат марказининг доимий миқозларидан эди.

Аста зиналардан кўтарилаётган йигит 3-қаватдаги бир хонадоннинг эшигини очқилигини кўриб, сўғиб кетди. Ичкарига мўралаб, ҳамма ухлаб ётганига ишонч ҳосил қилгач, йўлак бўйлаб юра бошлади. Шу пайт шундоққина оёқ остида турган болгача кўзи тушиб, қўлида олди ва меҳмонхонага ўтди. У ерда хонадон соҳибаси Надежда Баева набираси Юля билан ушлаб ётарди.

Дмитрий уй жижираларига зиндан

ромад олиб фойла кўрганда ҳам 2006 йилдан ҳисоблаган билан Ш.Ихтиёровнинг дивиденди 50 миллион сўмини ташкил қилмаслигини таъкидлайди.

Ихтиёровнинг қарори қатъий эди: пулни ундиршиш. А.Алиев бу товламачилик ҳақида ҳуқуқ-тартибот органларида бидириш кераклигини англаб, ИИБга мурожаат қилди.

Ордадан икки кун ўтиб Ш.Ихтиёров А.Алиевга кўнтриқ қилиб яна безовта қилди.

— Ака, пулнинг факт бир қисмини топдим. Ҳозирча шунини олинг, қолганини ҳам тўғрилаб бераман.

— Ишонамга олиб кел, — деди қатъий оҳангда Ш.Ихтиёров пулнинг чўи қамилдан таъби хир тортиркан.

Айни пайтда Ш.Ихтиёров Котон шаҳридаги нуфузли корхоналардан бирида таъминот ишлари бўйича директор ўринбосари лавозимда ишларди.

ромад олиб фойла кўрганда ҳам 2006 йилдан ҳисоблаган билан Ш.Ихтиёровнинг дивиденди 50 миллион сўмини ташкил қилмаслигини таъкидлайди.

Ихтиёровнинг қарори қатъий эди: пулни ундиршиш. А.Алиев бу товламачилик ҳақида ҳуқуқ-тартибот органларида бидириш кераклигини англаб, ИИБга мурожаат қилди.

Ордадан икки кун ўтиб Ш.Ихтиёров А.Алиевга кўнтриқ қилиб яна безовта қилди.

— Ака, пулнинг факт бир қисмини топдим. Ҳозирча шунини олинг, қолганини ҳам тўғрилаб бераман.

— Ишонамга олиб кел, — деди қатъий оҳангда Ш.Ихтиёров пулнинг чўи қамилдан таъби хир тортиркан.

Айни пайтда Ш.Ихтиёров Котон шаҳридаги нуфузли корхоналардан бирида таъминот ишлари бўйича директор ўринбосари лавозимда ишларди.

ромад олиб фойла кўрганда ҳам 2006 йилдан ҳисоблаган билан Ш.Ихтиёровнинг дивиденди 50 миллион сўмини ташкил қилмаслигини таъкидлайди.

Ихтиёровнинг қарори қатъий эди: пулни ундиршиш. А.Алиев бу товламачилик ҳақида ҳуқуқ-тартибот органларида бидириш кераклигини англаб, ИИБга мурожаат қилди.

Ордадан икки кун ўтиб Ш.Ихтиёров А.Алиевга кўнтриқ қилиб яна безовта қилди.

— Ака, пулнинг факт бир қисмини топдим. Ҳозирча шунини олинг, қолганини ҳам тўғрилаб бераман.

— Ишонамга олиб кел, — деди қатъий оҳангда Ш.Ихтиёров пулнинг чўи қамилдан таъби хир тортиркан.

Айни пайтда Ш.Ихтиёров Котон шаҳридаги нуфузли корхоналардан бирида таъминот ишлари бўйича директор ўринбосари лавозимда ишларди.

ромад олиб фойла кўрганда ҳам 2006 йилдан ҳисоблаган билан Ш.Ихтиёровнинг дивиденди 50 миллион сўмини ташкил қилмаслигини таъкидлайди.

Ихтиёровнинг қарори қатъий эди: пулни ундиршиш. А.Алиев бу товламачилик ҳақида ҳуқуқ-тартибот органларида бидириш кераклигини англаб, ИИБга мурожаат қилди.

ни ёрдамга қақира бошлади. Бундан қўрқиб кетган Дмитрий кўчага чиқиб, қочиб қолди. Энвер ёрдамга ошқикан қўшини билан уни қувар-ётиб, "Офилас" дукони ёнига етганда қўлдан қочирди.

Дмитрий 4-кичи туман ҳудудига жойлашган 34-болалар боғчаси ёнига келганда ҳаёлига келган ўйдан шодланиб, йўлини шу томонга бурди. Шундоққина очик қилишга-да улгурмай, шу ернинг ўзида жон таслим қилди.

Дмитрий бир зум унга термулиб туриб, ўлганига ишонч ҳосил қилгач, қорувхонада турган дариларда ҳамда қорувоннинг уқли телефон аппаратини, кир ювиш порошогини ва 5 бўлак ҳўжалик совунини олиб, жуфтқана ростлаб қолди.

Афсуски, у ҳар қанча амалга оширган ваҳшиёна қотиллигини тан олмай, жиноятни ўзидан соқит қилишга уринмасини, юзлабти чандик унга палд берди. Ўзлаштириш жараёнида марҳум Равил Абильяповнинг турмуш ўртоғи Н.Баева, унинг ўли Энвер ҳамда 34-болалар боғчасида уни узоқдан кўриб қолган тарбиячи Ҳ.Саматова яхши таниб олишди.

Жиноят ишлари бўйича Наманган вилояти сули Дмитрий Мошевичнинг маъзур қотиллик жиноятини атрофича ўрганиб чиқиб, унга нисбатан Йигирма беш йилга озодликдан маҳрум этиш жазоси тайинланди. Шунингдек, у гиевхандлик балосидан мажбурий тартибда даволанган бўлиди.

Маъзур ваҳшиёна фожиа фарзандлари тарбиясига бепасанд қараётган ота-оналар учун ҳам ибрат бўлмоғи шарт. Зеро, бу эътиборсизлик ала-оқибат ўзларига палд бериши муқаррар.

Бахтиёр ШОДМОНОВ,
Наманган вилоят прокуратураси бўлими прокурори
Нилуфар НИЕЗОВА,
журналист

"Бухоро коммунал фойдаланиш автокорхонаси" очик акциядорлик жамияти ҳисобланади. Шоди Ихтиёров 2003 йил "Қишлоқхўжаликким" Бухоро вилоят ҳудудий акциядорлик бирлашмасининг номинал қиймати 1000 сўмдан бўлган 1950 дон оддий акцияларини Тошкент фонд биржаси орқали сотиб олиб, акционер бўлган эди. 2005 йил март ойида ўзи бошчилик қиладиган "Офтоб-Инвест" брокерлик идораси брокери сифатида "Қишлоқхўжаликким" вилоят ҚАБ номидан биржада иштирок этиб, Бухоро шаҳридаги "Бухоро коммунал фойдаланиш автокорхонаси" ОАЖнинг 74 фоиз акциясини биржа савдолари орқали 84 миллион сўмга сотиб олиб берди. Ҳудди шу савдолар жараёнида унинг ўзи ҳам ОАЖнинг номинал қиймати 1000 сўмдан бўлган 459 дон акцияларини сотиб олди. Бу акциялар "Бухоро коммунал фойдаланиш автокорхонаси" умумий устав фондининг 0,56 фоизини ташкил қиларди.

2006 йил январь ойида ўзига ОАЖ раислигига бўйруқ чиқартирган Ш.Ихтиёров (исм-фамиялар шартли) молиявий аҳволи оғирлашиб бораётган маъзур жамиятини оёққа турғазмоқчи бўлди. Узи раҳбарлик қилаётган "Офтоб-Инвест" МЧЖдан 7 миллион сўм маблағни вақтинчалик молиявий ёрдам сифатида ОАЖ ҳисоб-рақамига кўчириб, ишни ташкил қилгандек ҳам бўлди. Аммо раислигига уч ой бўлганда корхона ишчиларининг аризаси юзасидан ўтказилган текшириш натижалари кўра Ш.Ихтиёровга нисбатан жиноят иши қўзғатилиб, 11 миллион сўмлик қамомат аниқланган ва у жиноий жавобгарликка тортирилди.

Аламзада Ш.Ихтиёров ҳўжалик судига мурожаат қилиб, "Офтоб-Инвест" МЧЖдан "Бухоро коммунал фойдаланиш автокорхонаси"га кўчирган етти миллион сўмини ундириб беришни сўрайди. Суднинг ҳал қилув қарорига асосан 2008 йил 18 август кунни Бухоро шаҳар суд ижроичилари бўлими суд ижроичилари томонидан ОАЖ балансида бўлган "Таз-53" русумли 20 АН 642 рақамли автомашина тегишли тартибда ҳўжжаташтирилди. Ордадан бир йил ҳалқ ўтса-да луқдун-онга қўйилган маъзур хатланган автомашинага харидор топилмади. Автомашинани харид қилишни Ш.Ихтиёровнинг ўзига тақлиф қилинганда эса у рад этди. "Бухоро коммунал фойдаланиш автокорхонаси" очик акциядорлик жамияти ўз Низомига кўра транспорт хизмати кўрсатиш билан шуғулланган, бироқ жамиятдаги барча транспорт воситалари эскирганлиги сабабли корхона қа-

ТОВЛАМАЧИ АКЦИОНЕР

биржа савдоларида сотиб олиб ОАЖ акционер бўлади.

Ш.Ихтиёров ва А.Алиев аввалдан ҳам таниш эдилар. Уларнинг бир-бирларига нисбатан шу вақтда қадар қарзғўйликларини бўлмаган ОАЖ балансидаги баъзи автомашиналар сотиб юборилганини эшитган Ш.Ихтиёров ўз улуши ниқоби остида А.Алиевдан 50 миллион сўм талаб қила бошлади. Корхонадаги талон-тороқлардан ҳусусида вилоят прокуратурасига ариза ёлганлигини, агар у сўраган маблағни беришса ҳеч қарға аз қилмаслигини айтиб товламачилик қилади.

— Бунча пул менда йўқ, Шоди ака, — тилини қисқа қилади А.Алиев.

— Бунақани муаммо менг қизиқтирмайди. Пулин бер, аке ҳолда 30 та машинани сотиб кассага кирим қилмаганинг ошкор бўлади. Қамалсанлар, — очик-ойдин тақдир қилади Ш.Ихтиёров.

"Акциондорлик жамиятлари ва акциядорлар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида"ги Қонун талабларига кўра, дивидент фойдаланиш солиқ ва бошқа мажбурий тўловлар тўлангач, қолган қисми акциядорлар ўрта-сида тегишли акцияларнинг сони ва турига мутаносиб равишда тақсимланганда ҳамда жамият хазинасидан акциядорларга дивидент пуллари берилади. А.Алиев Ш.Ихтиёровга шу ҳақда тушунтириб, ОАЖ ҳозирги кунда да-

дан юқоридидаги йиғилиш қарорига тегишли ўзгаришлар киритилиб, автотранспорт воситаларининг энг кам миқдоридида баҳолаш қиймати тасдиқланиб, аукцион савдолари-дан ташқари биржа ва нотариус орқали сотишга руҳсат берилиб, ички баҳолаш далолатномалари расмийлаштирилган. Маъзур умумий йиғилиш қарорларига асосланган ҳолда корхонанинг жами 16 та транспорт воситалари сотилган. Яъни 5 та транспорт воситалари белгиланган тартибда баҳоловчи компания томонидан баҳолашиб, биржа савдолари орқали, 1 та "Зил" русумли транспорт воситаси баҳоловчи компания томонидан баҳолашиб, нотариус орқали, 10 та транспорт воситалари ОАЖ бошқаруви томонидан ички баҳолашиб, нотариус орқали сотилган.

Вилоят Давлат мулкни бошқариш бошқармаси мутахассисларининг фикрича, "Акциондорлик жамиятлари ва акциядорлар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида"ги Қонуннинг 49-моддасига кўра акционерлик жамиятга тегишли бўлган мол-мулкнинг бозор қийматини аниқлашда ҳолис баҳоловчи жалб этилиши мумкин. Лекин акционерлик жамиятга тегишли бўлган мулкни ҳолис баҳоловчи томонидан баҳолашни шарт эмас. Чунки қонун талабига биноан акционерлик жамияти умумий йиғилишининг қарори билан ҳам ушбу ишлар ҳал қилиниши мумкин. Акционерлик жамияти ҳоқласа ички баҳолаш комиссияси тузиб мулкни сотиш ҳуқуқига эга. Шунингдек, акционерлик жамиятда қузатув кенашга бўлмаган тақдирда, корхона мол-мулкнинг бозор қийматини аниқлаш умумий йиғилишининг зиммасига юклатилиши мумкин.

Демак, Ш.Ихтиёровнинг қўрқитиб таътиқ ўтказмоқчи бўлган товламачилик нияти билан пул орттириш мақсадидан бошқа нарсаси эмас.

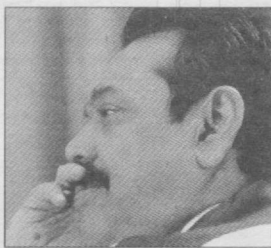
"Қаматаман", деб қўрқитган товламачи акционернинг ўзи қамалди.

Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг тегишли моддаси билан айбни деб топилган Шоди Ихтиёров 8 йил мўддатга озодликдан маҳрум қилинди.

Абдуманнон ШАЙДОЕВ,
Жиноят ишлари бўйича Котон шаҳар суди раиси вазифасини бажарувчи
Олим ЮЛЛИЕВ,
Бухоро вилоят прокуратураси бўлими хатта прокурори

ПАРЛАМЕНТ ТАРҚАТИБ ЮБОРИЛДИ

Сешанба кунги Шри-Ланка президенти Махинда Раджапаксе миллий парламентни тарқатиб юборди. Бу эса тўғридан-тўғри наватбанд ташқари сайловлар ўтказилишига олиб келади. "AFP" ахборот агентлигининг хабар беришича, бу сиёсий жараён белгиланганидан икки ой аввал бўлиб ўтади. Дастлабки маълумотларга қараганда, наватбанд ташқари сайловлар 2010 йилнинг 8 апрелида ўтказилади.

Айтиш жоизки, 8 февраль кунги Раджапаксе жанобларининг собиқ сафдоши, ҳозирда унга рақиб бўлган, қуролли кучлар собиқ қўмондон генерал Сарат Fonseка қуролли кучлар таркибида хизмат қилган вақтида суниетомолчиликларга йўл қўйганликда гумон қилиниб, ҳибсага олинган. Айнан шу ҳолда президент томонидан юқорида қайд этилган қарорнинг қабул қилинишига туртки бўлган.

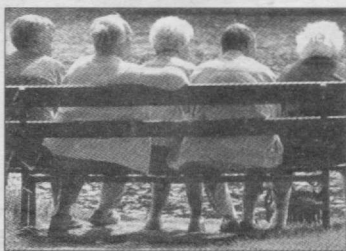
2009 йилнинг май ойида "Тамил Илама озодлиги йўлбарслари" ҳаракатига қарши олиб борилган ҳарбий операция айирмачиларнинг тўлиқ йўқ қилиниши билан тугаган, Раджапаксе Fonseкани истёфого чиқариб, 2010 йилнинг январь ойида наватбанд ташқари президентлик сайловлари ўтказилишини белгиланган эди.

Генерал Fonseка эса муҳолифатга қўшилиб, "Шри-Ланка озодлик партияси"нинг маҳанжан қанотида етакчилик қила бошлаган. Жорий йилнинг 26 январида бўлиб ўтган президентлик сайловларида Fonseка 40,1 фоиз овоз йигиб, 57,9 фоиз овоз тўплаган Раджапаксегга галабани бой берган.

Ҳозирда генерал Fonseка устидан тергов ҳаракатлари олиб борилапти.

ЖИНОЯТЧИ ПЕНСИОНЕРЛАР

Мюнхен суида 60 ёшдан 79 ёшгача бўлган нафақахўрлар устидан суд жараёни бошланди. Улар гаровга олиш ва тан жароҳати етказиш жиноятида айбланишмоқда. Суднинг қора курсисидан икки эр-хотин ва уларнинг жиноий шериги жой олишган. Прокураторнинг маълум қилишича, пенсионерлар ўзларининг молиявий маслаҳатчиларини ўғирлаб, автомашина юкхонасида уйларида олиб боришган ҳамда панжаралар ўрнатилган ертўлада уч кун ушлаб туришган.

Жиноятчилар 56 ёшли маслаҳатчидан унинг гапига кириб йўқотилган 2,5 миллион долларни қайтаришни талаб қилишган. Охир-оқибат маслаҳатчи барча зарарни қоплаб бериш ҳақидаги ҳужжатларга имзо чеккан.

Маслаҳатчи бир амаллаб банклардан бирининг ходимига шифровка қилинган факс юборгандан кейингина у озод қилиниб, жиноятчилар ушланган.

Маслаҳатчи айнан қандай молиявий ишга уларни жалб қилганлиги тўғрисидаги маълумотлар ҳозирча сир тутилмоқда. Фақатгина эр-хотинлардан бирининг Флоридада бир нечта уйлارга эгаллик қилиши ҳамда у томонидан сармоя кириштириш учун маслаҳатчига 1,4 миллион доллар берилгани маълум бўлди.

Суд жараёнида жиноятчилардан бири, 74 ёшли пенсионер ўз айбига иқдор бўлиб, маслаҳатчи уларнинг маблағларини виждонсизларча совириши натижасида шундай йўл тутишга мажбур бўлишганини билдирди.

Айбланувчиларнинг барчасига беш йилгача бўлган қамок жазоси тайинланиши мумкин. Ҳозирда суд жараёнида тўрт киши қатнашмоқда. Пенсионерлардан бирининг соғлиги ёмонлашгани туйғайли иштирок эта олмаяпти, деб хабар қилади "DPA" ахборот агентлиги.

ХИТОЙ ОЛИЙ СУДИНИНГ ЧАҚИРИҒИ

"Синьхуа" ахборот агентлигининг хабар беришича, Хитой Халқ Республикаси Олий суди судьяларни ўлим жазосини қамроқ қўлашга чақирган. Маълумки, сўнгги йилларга келиб, ХХР судларида ушбу жазо тури қўлланилган ҳолатлар кўпроқ кузатилаётган эди.

Олий суд баёнотида айтилишича, ўлим жазоси маълум тоифа жиноятчиларгагина қўлланиши керак ва улар кўпчиликини ташкил этмайди. Бу жазо фақатгина ўта зарурат ҳолатлардагина қўлланилиши керак.

Шунингдек, мазкур жазони қўллаш учун инкор этиб бўлмайдиган, асосли далиллар ва ишончли гувоҳлар мавжуд бўлиши талаб қилинади.

Бундан ташқари, баёнотда судьялар болалар ва қарияларни "аяш"та, аммо такроран жиноятга қўл урганларни қатъий жазолашга чақирилган.

Экспертлар бу баёнот яқинда Женевада бўлиб ўтадиган ўлим жазосини бекор қилишга доир халқаро конгресс олдидан қилинаётганига ургу беришмоқда. Мазкур Женева учрашувининг кун тартибидан асосий масалалардан бири Хитой жазо қонунчилиги бўлиши мумкинлиги кутилмоқда.

Маълумки, айти пайтда ХХРда 60 турдаги жиноятлар, жумладан, иқтисодий жиноятлар ва зўровонлик кўринишидаги жиноятлар учун ўлим жазоси белгиланган. Халқаро Amnesty International ташкилотининг маълумотларига қараганда 2008 йилда мамлакатда 7 минг киши ўлим жазосига маҳкум этилган, уларнинг 2 мингта яқинига жазо ижро этилган.

ОММАВИЙ ҚИРҒИН УСТИДАН СУД

Манила суди Миндана Филиппиннинг Миндана оролида рўй берган оммавий қирғиннинг ташкилотчилари ва ижрочиларига нисбатан айб ёзган қилди. "AFP" ахборот агентлигининг хабар беришича, айбланувчилар 197 кишидан иборат бўлиб, уларнинг орасида мамлакат президенти Глория Макапагал Арройонинг собиқ издoshi ҳам бор.

Айни дамда айбланувчилар қарда сақланганлиги ва улар ўзларига қўйилган айбларга иқдорлик берган ё бермаганлиги номаълумлигича қолмоқда. Шунингдек, суд жараёнининг қачон бошланиши тўғрисида ҳам ёзган қилинмаяпти.

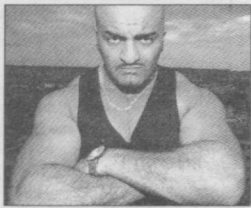
Аввалроқ хабар қилинганидек, 2009 йилнинг охирида оммавий қотиллик содир этилишига алоқадорликда гумон қилиниб, Магунданао вилоятининг губернатори Андалъ Ампагуан ҳамда унинг ўғли Андалъ Ампагуаннинг кичиги ушланганлиги. Андалъ Ампагуаннинг кичиги устидан суд жараёни 2010 йилнинг январиде бошланган. Суд тергови давомда у айбловларнинг барчасини рад этган.

Ушбу оммавий қотиллик 2009 йилнинг 23 ноябрида рўй берган. Ушанда Магунданао губернатори лавозимига номзад Исомил Мангуадагута тарафдорларининг қортежига ҳужум қилинган эди. Ҳужум вақтида 57 киши ўлдирилган. Улар орасида журналистлар, сиёсатчининг сайловдаги штаби аъзолари, шунингдек, унинг турмуш ўртоғи ва опа-сингиллари ҳам бўлган.

Терговчиларнинг фикрича, Исомил Мангуадагунинг автоқолоннасига ҳужум қилганлар ҳаракатини Ампагуаннинг кичиги бошқарган экан.

ТАЛОНЧИ РЭППЕР МОСКВАДА ЭКАН

Людсвигсбургда инкассаторларни тунаганлиги сабабли халқаро қидирувга берилган немис гангста-рэппери Ксатар ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлардан қочиб, Москвада яширинди. Маълум бўлишича, келиб чиқиши қурд бўлган, 28 ёшли Ксатарнинг ҳақиқий исм-шарифи Гивар Хаджабидир. Москвадан ўзининг интернетдаги сайти орқали дўстларига салом йўлаган Ксатар Россия пойтахтида нарх-навонинг жуда ҳам баландлиги ҳусусида шикоят ҳам қилган.

Людсвигсбург жиноят полицияси матбуот котиби Петер Виде-хорнинг айтишича, юқоридаги маълумотлардан келиб чиқиб, полиция Ксатар Москвада яширинган деган хулосага келган. Бундан ташқари, уни Москвадан қидириш ишлари ҳам бошлаб юборилган экан.

Полициянинг баёнотида кўра, Ксатар бир нечта дўстлари билан бирга 1,8 миллион еврони олиб яширинган. 2009 йилнинг декабрида божнаочи ва полициячилар кийимини кийиб олган жиноятчилар 81-автотрассада пул ва тилла буюмларни ташиб юрувчи инкассаторлик машинасини тўхтатиб, ўрмонга олиб киришган ва ҳайдовчининг қўл-оёғини боғлаб, барча бойликни олиб кетишган.

Таъкидланишича, ушбу жиноят Ксатарнинг "Paragraph 31" ашуласига ишланган видеоклиппи тўлиқ такрорлайди. Клиппа ҳам иккита джип инкассаторлар келаётган фургонни тўхтатади ва ниқоб кийиб олган Ксатар ҳайдовчига гранатомет ўқталиб, автоматини очигиша мажбур қилади.

Февраль ойи бошларида полиция томонидан кенг қамровли махсус операция ўтказилди. 70 киши қатнашган ушбу операция натижасида Ксатарнинг икки нафар шериги ушланган, бироқ рэппернинг ўзи қочиб қолишга улгурган. Шу кунгача полиция ўғирланган пуллари ҳам, тиллаларни ҳам топа олмади, деб хабар қилади "Bild" нашри.

ҚҮРБОНЛАР СОНИ ТОБОРА ОШМОҚДА

"Associated Press" ахборот агентлигининг хабар беришича, 2010 йил бошида Гаитида рўй берган кучли zilзила қурбонлари сони 230 минг кишидан ошди. Ҳукуматнинг аввалроқ берган расмий кўрсаткичларида 212 минг киши қурбон бўлганлиги қайд этилган эди. Гаити ахборот вазири Мари-Лоранс Жослин Лассегнинг тушунтиришича, қурбонлар сони тўғрисида янги маълумотлар охиригиси эмас. Чунки ушбу рўйхатга ер қимирлаши натижасида ҳалок бўлиб, қариндошлари томонидан ҳусусий қабристонларга дафн этилганлар киритилмаган.

Шундай қилиб, Гаитидаги zilзила қурбонлари сони 2004 йилнинг декабрида Жануби-шарқий Осиёда рўй берган цунамидан ҳалок бўлганлар сонига етиб қолди. Ҳинд океанида содир бўлган сув ости ер қимирлашидан юзага келган цунами Индонезия, Шри-Ланка, Ҳиндистон, Таиланд ва ушбу ҳудуддаги бошқа давлатлар қирғоқларига урилиши оқибатида 240 минг киши ҳаётдан кўз юмган эди.

Эслатиш жоизки, 2010 йилнинг 12 январида Гаитида рўй берган 7 баллик zilзила мазкур ҳудуд тарихидаги энг фожиалиси ҳисобланади. Мамлакат пойтахти Порт-о-Пренс вайронга айланган. Икки миллионга яқин гаитиликлар бошпанасиз қолган. Бугунги кунда Гаитига бутун халқаро ҳамжамият инсонпарварлик ёрдамини кўрсатмоқда.

ҚОР КҮЧКИСИ ТАЛОФАТЛАРИ

9 февралга ўтар кечаси Афғонистон шимолидаги тоғларда юз берган қор кўчкиси оқибатида 60 нафардан ошмироқ киши ҳалок бўлди, 430 таси эса турлаи даражадаги тан жароҳати олган, дея хабар беради CBS News агентлиги. Қутқарувчилар ҳозиргача Афғонистон армияси, халқаро коалиция кучлари ҳамда полиция кўмағида Қобул шаҳрини мамлакатнинг шимоли билан боғловчи Саланг тиннели яқинида вужудга келган қор қамалидан 2500 нафарга яқин кишини қутқаришга эришдилар.

"180 нафар жабранувчи тиббий ёрдам кўрсатиш учун вертолётларда коалиция кучлари базасига етказилди", деди Афғонистон мудофаа вазири генерал Абдулла Раҳим Вардак. Унинг ҳолиса юзасидан билдирган ахбороти "The New York Times" газетасида чоп этилди. Қолган 250 жабранувчи яқин атрофдаги касалхоналарга жойлаштирилган.

Қамалда қолган аҳолига эса вертолётлар орқали озиқ-овқат ҳамда дори-дармон-

лар етказиб берилмоқда. Айрим хабарларга кўра, Саланг тиннелида 300га яқин автомашина қолиб кетган.

Афғонистоннинг жамоат қурилиши вазири Суҳраб Али Сафарининг айтишича, қор кўчишига сабаб бўлган қор бўрони ҳали-вери тинадиган эмас. Бу эса қутқаруш ишларини қийинлаштирмоқда. Маълумотларга кўра, умумий ҳисобда Саланг атрофида уч километрга яқин бўлган масофда 17 га яқин кўчки тушган.

Фидоийликнинг беназир йўли

қин фаолиятини қонун устуворлигига бахш этган Асатулла Ҳақимов бугун табаррук 75 ёшни қарши олмақда.

Асатулла Ҳақимов қарийб 38 йилдан ортиқ умрини қонунчиликни мустаҳкамлаш, жиноятчиликка қарши курашиш, фуқароларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилишга сарфлаган. Иш фаолияти давомида Фарғона вилоят ва Тошкент шаҳар прокуратураларида туман ва шаҳар прокурорларнинг ёрдамчиси, туман прокуратурасининг терговчиси, вилоят прокуратурасида бўлим прокурори, Қўқон шаҳар судьяси, Тошкент шаҳар прокуратурасида бўлим катта прокурори лавозимларида самарали хизмат қилиб, шарафли меҳнат йўлини босиб ўтди. Фарғона вилояти ҳамда Тошкент шаҳрида фуқароларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиб, адолатни қарор топтиришга ўз ҳиссасини қўшган.

Ташилотчилик ва ташаббускорлик, фуқароларга нисбатан саноийлик каби фазилатлари билан ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари ҳамда жамоатчилик орасида ҳурмат қозонди. Шогирдлар етиштирди.

Асатулла аканинг қонунийлик ва ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлашга қўшган ҳиссаси, узоқ йиллик меҳнати прокуратура раҳбарияти томонидан муносиб баҳоланган.

Асатулла ака Ҳақимовга шу қутлуғ кунларда мустаҳкам соғлиқ, узоқ умр, оилавий тотувлик, хонадонига тинчлик ва осойишталик тилаймиз.

Республика Бosh прокуратураси
Фахрийлари ижтимоий
қўллаб-қувватлаш жамоатчилиги
Маркази

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 7-боб 29-моддасида: "Ҳар ким фикрлаш, сўз ва эътиқод эркинлиги ҳуқуқига эга. Ҳар ким ўзи истаган ахборотни излаш, олиш ва уни тарқатиш ҳуқуқига эга..." деб ёзиб қўйилган. Бундан ташқари, журналистлик фаолияти ва оммавий ахборот воситалари тўғрисида қабул қилинган қонунларда ҳам журналистларнинг ҳуқуқ ва бурчлари очик-ойдин баён этилган. Мамлакатимиз Президент Ислам Каримов эса журналистларнинг касб байрамлари муносабати билан йўллаган табриқларида бу ҳақда алоҳида тўхталиб, "Агарда менга буюрса, эл-юрт манфаати учун ўз шахсий манфаатидан, ҳузур-ҳаловатидан воз кечиб, ҳатто ўз ҳаётини хавф остига қўйиб яшайдиган жонқуяр журналистларнинг ижодий жасоратини алоҳида тақдирлаган бўлардим. Чунки матбуотда бундай кескин мавзуларни кўтариб чиқиш, уларни ҳолис ва ҳаққоний ёритиб бериш учун инсонда, аввало, катта юрак, воқеликка фаол муносабат, қатъий ҳаётий принциплар бўлиши керак", дея таъкидлаган эдилар.

Ҳа, ҳар бир журналист Прези-

дентимизнинг ушбу гапларини юрак амрига айлантириб, зиммасига шарафли, айни чоғда масъулиятли вазифа юклатилганини чуқур англаб етмоғи, ҳар соҳада ҳозиржавоб бўлмоғини ҳаётнинг ўзи тақозо этмоқда.

кейинги йилларда матбуот эркинлигини таъминлаш юзасидан зарур чора-тадбирлар амалга оширилди. Республикаимиз Конституцияси, оммавий ахборот воситалари ва журналистлар ҳақида кейинги йилларда қабул қилинган қатор қонун-

ҳақиқий куч-қудратига ишонсин. Таҳририят эшигидан адолат излаб келган кишилар ноумид бўлиб қайтиб кетмасинлар. Журналист жамиятининг энг илгор ва зукко вакили сифатида доимо олдинда бориши ҳамда ундаги оғриқ нуқталарни вақтида аниқлаб, улардан барча ҳамюртларни огоҳлантириши лозим.

Педагог ёки шифокорнинг хато қилишга, адашшига қанчалик ҳаққи йўқ бўлса, журналист зиммасидаги масъулият ҳам шу қадар катта. Зеро, журналист маънавият, жамият шифокори, одамлар маънавият орқали сўз айтган журналистга ишонади. У ҳақиқатни сўзлапти, деб ўйлайди ва унга эргашади. Бунга ҳеч қачон ёлғизликдан чиқармаслигимиз лозим. Кўпнинг назарида бўлиш, одамларга маъқул қилиб сўз айтиш осон эмас. Биз эса бундай қийинчиликларни енгиб ўтишга, барта-раф этишга ўрганишимиз. Бундан кейин ҳам шундай бўлаверди. Чунки журналистнинг маънавият, жамият шифокори сифатидаги фаолияти ҳеч қачон ҳал билмайди.

Норбўта ҲОЗИЕВ,
журналист

Журналист - маънавият шифокори

Жамиятда рўй бераётган жараёнларни ҳолис ёритиб бориш матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимларининг масъулиятли вазифаси саналади. Зеро, жамият ва матбуот тушунчаси бир-бири билан чамбарчас боғлиқ, уларни айириб бўлмайди. Матбуот юксалмай жамият, жамият юксалмай туриб матбуот юксала олмайдми. Мамлакатимизда

лар журналист касбининг нуфузини оширишни ҳар томонлама қўллаб-қувватлади.

Айни пайтда бу касбнинг нуфузини ошириш биз, журналистларга бевосита боғлиқ. Қалам аҳли ижтимоий фаол бўлмоғи керак, токи ҳар нафасда жамият ҳам, одамлар ҳам журналист борлигини ҳис этсин, матбуотнинг

омдамларга маъқул қилиб сўз айтиш осон эмас. Биз эса бундай қийинчиликларни енгиб ўтишга, барта-раф этишга ўрганишимиз. Бундан кейин ҳам шундай бўлаверди. Чунки журналистнинг маънавият, жамият шифокори сифатидаги фаолияти ҳеч қачон ҳал билмайди.

Норбўта ҲОЗИЕВ,
журналист

Фахрий журналистлар доимо эътиборда

Ўзбекистон мустақил босма оммавий ахборот воситалари ва ахборот агентликларини қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш жамоат фонди ўз фаолияти доирасида фахрий журналистларини ҳар томонлама қўллаб-қувватлашга доимий равишда эътибор қаратиб келмоқда. Хусусан, 2006 йилдан бошлаб аъъанвий равишда ҳар йили 9 май - Хотира ва қадрлаш кўни муносабати билан Фонд ва Ўзбекистон журналистлари ижодий уюшмаси ҳамкорликда иккинчи жаҳон уруши жангоҳларида ер юзюда тинчлик учун фашизмга қарши курашган журналистлар, уруш ногиронлари, ҳаётини миллий матбуотни ривожлантиришга бахшида этган, ўзининг ҳалол ва пок меҳнати, юксал ижодий салоҳияти билан эл-юрт ҳурмати-га сазовор бўлган фахрийларни шарафлаш маросимини ташкил этиб келмоқда.

Журналист-фахрийлар ўз ижодий салоҳияти билан жамият ижтимоий-сиёсий ҳаётида фаол иштирок этмоқдалар. Жумладан, ёшлар ўртасида миллий ғоя тарғиботи ва маънавий-маърифий ишлар самардорлигини оширишда кеска аъло вакилларининг катта ҳаётий тажрибасидан унумли фойдаланилмоқда. Фахрийларнинг бугунги кун оммавий ахборот воситалари фаолияти, миллий журналистикани жаҳон андозалари даражасига олиб чиқиш, ёш журналистларнинг малакасини ошириш масалалари хусусидаги фикрлари муҳим аҳамият касб этади.

Бундан ташқари, мана бир неча йилдирки, Ўзбекистон мустақил босма оммавий ахборот воситалари ва ахборот агентликларини қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш жамоат

фонди "Мукофот, рағбатлантириш ва ёрдам дастури" ҳамда "Ижтимоий аҳамиятли лойиҳаларни қўллаб-қувватлаш дастури" доирасида мамлакатимиз матбуоти ривожига ўз ҳиссасини қўшган фахрий журналистлар учун мамлакатимиз оммавий ахборот воситалари ходимларининг наشري - "Ўзбекистон матбуоти" журнаliga бепул обуна ташкил этиб келмоқда. Хусусан, Фонд томонидан 2010 йилда республика матбуоти, телерадио, ноширлик ва матбаачилик соҳаларида узоқ йиллар мобайнида меҳнат қилган 50 нафардан ортиқ фахрий журналистлар "Ўзбекистон матбуоти" журнаliga бепул обуна қилинди.

Фонд аъъанга содиқ қолиб, ушбу хайрли ишларни кейинги фаолиятида ҳам давом эттиришни режалаштирган.

ЭЪЛОН · ЭЪЛОН · ЭЪЛОН · ЭЪЛОН · ЭЪЛОН

"Huquq" газетаси таҳририяти тажрибали журналистларни

1. Андижон	4. Жиззах	7. Бухоро
2. Наманган	5. Самарканд	8. Навоий
3. Сирдарё	6. Сурхондарё	9. Хоразм

вилоятлари бўйича мухбирлик лавозимларига ишга тақлиф қилади.

Талабгорлар қуйидаги маълумотлар кўрсатилган резюмеларини huquq.uz@gmail.com электрон манзилига юборишлари мумкин.

1. Ф.И.Ш.;
2. Манзил;
3. Фотосурати;
4. Маълумоти (ўқув муассаса номи);
5. Иш стаж (фаолият даври, ташкилот номи);
6. Охириги чоп этилган материаллари (ҳақон ва қайси нашрда);
7. Компьютерни билиш даражаси;
8. Телефон рақами;
9. Қизиқишлари.

Резюмелари мос келмаганларга жавоб қайтарилмайди.

Нашр кўрсаткичи — 231

ОБУНА — 2010

Ҳурматли газетхон!

Жамиятимизда ҳуқуқий маданиятни янада юксалтириш бугун олдимизда турган устувор вазифалардан эканлиги маълум. Бу жараён барча ҳуқуқий нашрлар қатори "HUQUQ" газетаси зиммасига ҳам масъулиятли вазифалар юкламоқда.

Шу маънода, "HUQUQ" газетаси ҳуқуқий демократик давлат ва эркин фуқаролик жамияти барпо этишининг ҳуқуқий асослари, ижтимоий-сиёсий, ҳуқуқий ислохотларнинг мазмун-моҳияти, самарасини кенг тарғиб қилиш билан бир вақтда жинойятчилик ва ҳуқуқбузарликларнинг ҳар қандай кўринишига қарши жамоатчилик фикрини уйғотишни мақсад қилиб олган.

Суд-ҳуқуқ ислохотлари, прокуратура фаолияти, жинойят ва жазо, инсон ҳуқуқ ва манфаатлари ҳимоясига оид энг сара, таҳлилий мақолалар газетхонлар эътиборига ҳавола этиб келинмоқда. Шунингдек, таҳририятимизга йўлланган ҳеч бир хат, ҳеч бир мурожаат эътиборсиз қолмайди.

2010 йилда ҳам "HUQUQ" газетаси Сизнинг энг яқин ҳамкорингиз бўлиб қолади.

ОБУНА ДАВОМ ЭТМОҚДА!

Huquq
yuridik gazeta

Та'сисчи:
O'zbekiston
Respublikasi
Bosh
prokuraturasi

Bosh muharrir:
Jahongir MAKUMOV

Tahrir hay'ati:
Yusupboy G'OIPOV,
Bahrididdin VALIYEV, Baxtiyor
NAZAROV (Bosh muharrir o'rinbosari),
Svetlana ORTIQOVA, Tohir MALIK

Tahririyat manzili:
Toshkent shahri, Yahyo
G'ulomov ko'chasi, 66-uy.
Telefon: 233-98-40,
233-10-53.
Faks: 233-64-85, 233-10-53.
E-mail: info@huquq-gazeta.uz

Gazeta O'zbekiston Respublikasi matbuot va axborot agentligida
2009 yil 12-oktabrda 0188-raqam bilan ro'yxatga olingan.

Tahririyatga kelgan qo'lyozma va
suratlar egalarga qaytarilmaydi. Mu-
alliflarning fikrlari tahririyat fikridan
farqlanishi mumkin. Nashrimizdan
ko'chirib bosilganda «HUQUQ» dan
olinganligi ko'rsatilishi shart. Tijorat
ahamiyatiga molik materiallar **
belgisi ostida chop etiladi.

Nashr ko'rsatkichi — 231
ISSN 2010-7617

Buyurtma j-8945. 27 877 nusxada bosildi.
Gazeta tahririyat kompyuter bazasida terildi va
sahifalandi. «HUQUQ» original maketi.
Sahifalovchi dizayner: S.BOBODJONOV
Nashr ko'rsatkichi: G'ALIMOV
Musahhih: A.MUSTAFOYEVA
Nashr ko'rsatkichi: G'ALIMOV

Gazeta O'zbekiston nashriyoti matbaa ijodiy uyida chop etildi.
Korxonaga manzili: Toshkent shahri, Alisher Navoi ko'chasi, 30-uy.
Bosmaxonaga topshirish vaqti: 22.00. Topshirildi: 22.30 1 2 3 4 5 6 7 8 9

Gazeta haftaning
payshanba kunlari
chiqadi.

Sotqovda
kelishilgan narxda